Kulturně společenský **časopis**
2009 • 1
na internetu

DOBRÁ ADRESA

Z obsahu

Tereza Šimůnková v rozhovoru s Martinem Ryšavým, v polemice o Sestře a v Číně

Nové básně Magdalény Rysové a Kateřiny Bolechové

A na konec Radim Kopáč

Obsah:

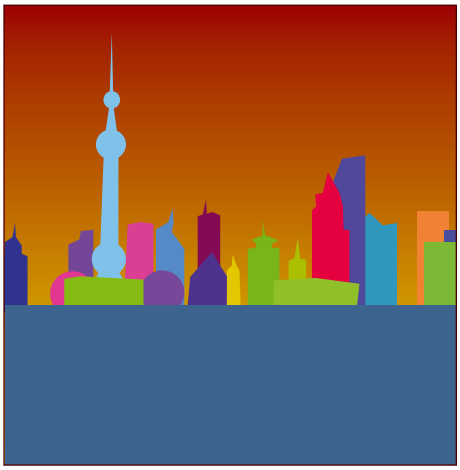

O čem se (ne)mluví

Tereza Šimůnková: **Žít v jednom čase (rozhovor s** Martinem Ryšavým**)** (4)

Jan Lustig: **Vysloveně žertovně 1** (9)

Před Strží

Michal Šanda: **Z antikvariátních banánovek** (10)

Jiří T. Král: **Královiny** (16)

Magdaléna Rysová: **Trnky pro princeznu** (18)

Strž DA a Krmelec

Literatura: Dagmar Plamperová: **„Viděl jsem něco, co spatřil jen málokdo“ (Jon Fosse: Melancholie I)** (22) / Aleš Novák: **Variace na proustovské téma** (23)

Film: Tereza Šimůnková a Zbyněk Vlasák: **O Sestře** (25) / Zbyněk Vlasák: **Zdi** (28)

Výtvarné umění: Barbora Vaníčková: **Jak byl ten svět před sto lety malý (Gustav Klimt und die Kunstschau 1908)** (29)

Za Strží (převážně osobní stránky)

10 básní Radima Kopáče (32)

Kateřina Komorádová: **Mediální (po)věstník na leden** (36)

Jakub Šofar: **Něco málo politiky** (38)

Kateřina Bolechová: **Na vodě jediný kruh** (39)

Jakub Šofar: **Filokartistův výsadek** (42)

Příloha

Tereza Šimůnková: **Čínštinu vymýšleli básníci... angličtinu jídelních lístků také** (44)

SYSTÉM NAVIGACE: KLEPNĚTE!

První stránka (titulní):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na „Z obsahu:“ se dostanete na str. 2 (obsah). Klepnutí na malé obrázky a jednotlivé body „Z obsahu:“ Vás přenese přímo na příslušné stránky. **NOVĚ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ se otevřou naše internetové stránky www.dobraadresa.cz v aktuálním prohlížeči. Klepnutím na střed obrázku se dostanete na popisek a tiráž na str. 2.

Druhá stránka (obsah):

BYLO od č. 1/00: Klepnutí na jednotlivé body obsahu Vás přenese přímo na příslušné stránky. Klepnutím na naši e-mailovou adresu se Vám otevře nám adresovaný dopis v aktuálním e-mailovém programu. **NOVĚ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ a na popisek k obrázku na první straně se dostanete na první (titulní) stránku. Klepnutím na slovo „Obsah:“ se Vám zvětší obsah přes celou šířku okna.

Další strany stránky (včetně druhé s úvodníkem):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na jednotlivé internetové resp. e-mailové adresy se Vám otevře příslušná stránka resp. se Vám nadepíše příslušný dopis v aktuálním programu. **NOVĚ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ v levém nebo pravém horním rohu stránky se přesunete na str. 2 (obsah).

KLEPNĚTE SEM!

DOBRÁ ADRESA

Na titulní stránce: Tereza Šimůnková, V devadesátých letech stál každý třetí jeřáb světa v Šanghaji (k příloze na str. 44)

Dobrá adresa, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 1, ročník 10. E-mail: dobraadresa@firstnet.cz. Vydávají Přátelé Dobré adresy. Šéfredaktor: Štěpán Kučera. Zástupce šéfredaktora: Štefan Švec. Redakce: Václav Dvořák, Martin Groman, Kateřina Komorádová, Viki Shock, Michal Šanda, Jakub Šofar, Petr Štengl, Martin Vokurka, Pavel Voňka. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayari. Výstavba internetových stránek: Libor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce, kresby Corel Corporation. Časopis vychází s laskavou podporou Ministerstva kultury České republiky a Nadace Český literární fond. Redakcí nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Technická podpora studio Grafin a FirstNet a. s.

báseň měsíce

Ondřej Tuček

***

Raději neslyšet
k čemu to cvrček nocí zval

Poté co všechno se stalo,
o tisíc roků později
ještě hrál.

z rukopisu, 2005–2008

Naši milí,

pomíjivost, samá pomíjivost, řekl kazatel. Rubrika je mrtvá, ať žije rubrika. Nové koště dobře mete. A dobří holubi se vracejí.

V roce 2009 přestane Martin Groman pěstovat Kvítky na tubetějce, Jakub Šofar se už nebude stavět Čelem k literatuře a aspoň na čas končí i Podobrazník Honzy Hanzla… Ať je jim kyberprostor lehký. Ale přichází odborník na legraci Jan Lustig, který vám bude představovat nejlepší české komiky v rubrice Vysloveně žertovně, Jakub Šofar vás provede svými oblíbenými pohlednicemi ve Filokartistově výsadku a už od prosince se v Dobré adrese zabydluje Jiří T. Král se svými Královinami. Pravidelně se budete potkávat i se současnou občasnou rubrikou 10 básní – v tomhle čísle si dá svoji desítku první šéfredaktor Dobré adresy Radim Kopáč, v příštích číslech se těšte na desítky Jiřího Žáčka, Miroslava Huptycha či Jiřího Hájíčka.

Ožila Strž. K držákovi Zbyňku Vlasákovi, který ji sytí číslo co číslo, přibyly svěží kritičky Dagmar Plamperová a Barbora Vaníčková a svoji pozornost slíbil k recenzím obrátit i pozůstalý Martin Groman. V aktuální Strži navíc určitě nepřehlédněte disputaci nad Sestrou, novým filmem podle knihy Jáchyma Topola.

A co básník? Loňské lednové číslo otevřel rozhovor s básnířkou a cestovatelkou Terezou Šimůnkovou. Tereza se mezitím stala naší kmenovou autorkou a aktuální číslo otevírá sama rozhovorem s prozaikem a cestovatelem Martinem Ryšavým. Taky do Dobré adresy přivedla pozoruhodného tvůrce Ondřeje Tučka, který se zatím prezentuje Básní měsíce a širší průřez svojí tvorbou hlavně fotografickou vám představí, až se naučí vládnout Úschovně.cz. Po delší době si v Dobré adrese můžete přečíst poezii Kateřiny Bolechové a taky naší asi nejmladší autorky Magdalény Rysové, nad jejímž nadáním plesá nejenom Jiří Žáček.

Jak na Nový rok, tak po celý rok. A přitom nic nového pod sluncem. A vůbec. Mějte se hezky.

Štěpán Kučera

O čem se (ne) mluví

Žít v jednom čase

Martin Ryšavý ve Vietnamu

„V dětství jsem miloval strašidelný příběh tlampače Pazdery, který se v předvečer své svatby opil a mezi hosty pozval oběšence, ‚aby taky věděl, že je radost na světě'," říká Martin, hrdina rozsáhlého románu Cesty na Sibiř (Revolver Revue, Praha 2008). Pazderovi vysloužila opilecká vřelost nechtěný výlet do záhrobí. Martin se na Sibiři také ocitá mimo čas i prostor, hledá „to něco" a s každou další výpravou se vrací zmatenější.

Při psaní téměř 650 stran dvoudílného románu využil spisovatel, scenárista a dokumentarista Martin Ryšavý osmnáctiletých zkušeností z vlastních sibiřských výprav. „Na román jsem začal myslet, až když do mého osobního příběhu vstoupily světlé mocnosti," říká vystudovaný biolog, jehož jazyk i hrdinové jsou natolik „normální", že můžou přání šeptat i bílému hranostaji.

Pane Ryšavý, ve vaší knize laboratorní potkani létají na Sibiř a biolog sedlá soby a vydává se po stopě šamanů. Jak vy, vystudovaný přírodovědec, rozumíte světu – jako vědec, nebo jako dobrodruh?

Kdybych o sobě tvrdil, že jsem vědec, to by mě hanba fackovala. Biologii jsem vystudoval, protože jít na filozofii nebo na FAMU mi za komunismu přišlo nesmyslné. Přírodní vědy se nedají tolik profízlovat. Ale přírodověda byla dobrá, těžká škola, skvělý mozkový trénink. S FAMU nesrovnatelný. Ta byla v poskytování všeobecného rozhledu úplně trapná...

Třeba chtěla hlavně rozvíjet talent studentů.

Dramaturgie byla postavená na analýze a negaci. Jak se co nemá točit, psát, kde jsou chyby. Není to špatný přístup, ale není jediný. Já se osobně při komunikaci se studenty scenáristiky snažím spíš tu věc spolutvořit, hledat a nabízet varianty. Víte, já byl

O čem se (ne) mluví

Martin Ryšavý, dokumentarista, scenárista, spisovatel.

Narodil se v roce 1967 v Praze. Vystudoval biologii na Přírodovědecké fakultě UK a scenáristiku na FAMU. Od roku 1990 jezdí na Sibiř, především do největší ruské autonomní oblasti – Republiky Sacha (Jakutie) – na východní Sibiři, odkud přivezl tři celovečerní dokumentární filmy: Sibiř – Duše v muzeu (2001), Afoňka už nechce pást soby (2004, Cena pro nejlepší český dokumentární film, MFDF Jihlava 2004) a Malupien, Olšový Spas, uvedený loni. Snímek Kdo mě naučí půl znaku (2006) natočil ve Vietnamu. Jako spoluautor scénáře k filmu Co chytneš v žitě byl v roce 1998 nominován na Českého lva. Je autorem scénáře k filmu Lesní chodci režiséra Ivana Vojnára (2003) a stejnojmenné knihy. Na podzim vydal román Cesty na Sibiř. Učí na FAMU dramaturgii a scenáristiku a pracuje na novém románu, který se bude odehrávat v Moskvě.

z přírodovědy zvyklý, že mi někdo zadá úkoly a já je budu nějakou metodou řešit. Jenomže FAMU přede mnou tenhle typ úkolů nekladla. A s tím, co se metodou řešit nedá, neboli s uměním, jsem si zase nedokázal poradit já.

Stejný problém má váš hrdina. Někam jde, neví kam, něco chce, neví co... Do jaké míry jsou Cesty na Sibiř autobiografické?

Do velké. A právě protože mají figury i situace reálné předobrazy, držel jsem se na uzdě a nedovolil si moc fantazírovat. Samozřejmě kde to nestačilo, tam jsem trochu pomohl, v románu jsou vyloženě fabulované úseky. Co říká hlavní hrdina, je mnohdy jeho mínění, ne moje.

Už s ním nesouhlasíte?

Minulá zkušenost má pro mě tři roviny. Fakta a události zrekonstruujete věrně. Emoce si vybavíte aspoň do té míry, jestli vám bylo smutno, nebo veselo. Třetí úroveň vzpomínky je, co jsem si tenkrát myslel. Neznám nikoho, kdo by přemýšlel v rozvitých souvětích, a ještě si průběh toho myšlení dokázal zapamatovat.

Vědí vaši sibiřští přátelé, že se v Praze dostali do románu?

Asi dva nebo tři ano. Ovšem myslím, že je jim to úplně lhostejné.

Na Sibiř jezdíte osmnáct let. Jaká byla geneze šestisetstránkových Cest? Vedl jste si cestovatelský deníček? Nebo jste začal psát proto, abyste svoje zážitky nezapomněl?

Životní průsery vedou hodně lidí k tomu, aby z bolesti udělali literaturu. To mě ani nenapadlo. Až teprve ve chvíli, kdy do mého vlastního příběhu vstoupily světlé mocnosti, kdy to přestalo celé být jenom o průseru, jsem si říkal, že by to šlo napsat. To bylo v roce 2000, ale některé části románu jsou ještě starší.

Martin Ryšavý

Píšete o kočovnících, kteří nekočují. Vy jste Pražák a podnikáte cesty přes půl světa. Rodí se člověk jako nomád?

Tulácké geny jsou blbost, ale rodinná tradice dělá strašně moc. A já jsem v tom vyrostl. Táta mě tahal do lesa, dával mi číst dobrodružné knížky. A i na tu přírodovědu jsem se dal, abych mohl zkoumat zvířata někde v cizině. Kdybych mohl běhat po horách nebo po pouštích, třeba jsem u ní zůstal. Jenomže místo dobrodružství jsem seděl v laboratoři a pitval potkaní játra. Ale až později jsem pochopil, že právě to cestování je moje téma. Literární i filmové. Když jsem na FAMU koukal, o čem točí moji kamarádi, došlo mi, že jsem schopný vydržet jenom u cestování. Když děláte velkou knihu nebo velký scénář, prostě to musíte mít ráda, jinak vám bude zatěžko strávit u toho tolik času.

Východní Sibiř byla dětská láska?

Ne, Sibiř se mi stala až počátkem devadesátých let. Mně se z knížek líbila Amerika. Ale když se otevřely hranice, Amerika byla drahá, mimoto jsem neuměl anglicky ani španělsky. Zato Rusko bylo levné, rozuměl jsem jazyku a zrovna se tam vydalo několik mých známých. Nějak se to složilo.

Jste filmař. Jaký je pro vás vizuální symbol Sibiře?

Mě fascinuje hlavně ten prostor. Že se octnu někde, kde je od vesnice k vesnici tisíc kilometrů. Jakutie je velká jako dvě Francie a žije v ní milion lidí, z toho polovina v hlavním městě.

O hlavním městě Jakutsku jste natočil svůj poslední dokument Malupien, Olšový Spas. V knížce ho popisujete jako nejošklivější město na světě.

Napsal jsem, že je to obrovské panelové sídliště uprostřed tajgy, na první pohled celkem skličující prostředek k uskladnění lid-

ských bytostí. Ale já bych si dovedl představit, že bych v Jakutsku i zůstal.

(ne) mluví

V nejošklivějším městě na světě?

No jasně. Nejošklivější – to už je přece něco! A pak, jde hlavně o lidi, se kterými jsem se tam spřátelil, ti určitě oškliví nejsou.

Jakou nejdelší dobu jste na Sibiři strávil v kuse?

Půl roku. Já si v těch cestách a změnách našel pro sebe docela příjemný rytmus. Kdybych musel sedět jenom v Praze na zadku, asi bych byl nervózní. Tady jsem hodně rozpuštěný v různých dějích a lidech. Na Sibiři můžu být víc sám se sebou.

Jedna rovina knihy sleduje postsovětské národní obrození malých severských národů. S tím souvisí vzkříšení šamanismu.

Jeden ze sibiřských učenců říká, že šamanství je instinktivní náboženství, které se obrozuje samovolně, když k tomu má podmínky, když šamany nikdo nestřílí nebo neperzekvuje. Znamená to, že se člověk vydá do svého vnitřního teritoria. Všichni psychologové a psychiatři jsou jednou nohou v šamanství, jen si místo bubnů a kabátů s třásněmi oblékají bílé pláště. Čarování k léčení duší patří.

Jaký je podle vás vztah náboženství a krajiny, která ho nese?

Já bych řekl, že prostor rodí příběhy, a některé se můžou odehrát jen v konkrétním prostoru. A příběhem začíná každé náboženství. Mýtus a krajina, ve které se odehrává, jsou neoddělitelné. Mně Sibiř dala něco, co bych si neuměl vycucat z prstu. Jsem přesvědčený o tom, že nejlepší způsob, jak najít příběh, je sednout si na místo, které vás něčím přitahuje, fascinuje, provokuje, prostě které vás baví, a počkat, až vás ten správný příběh navštíví.

Vaše knížka je tak trochu přehlídkou smutných hrdinů. S čím se obyvatelé východní Sibiře potýkají v běžném životě?

Na otázku po materiálních podmínkách se mi ani nechce odpovídat. Samozřejmě žijí chudě, pracují tvrdě, zima je veliká... Ale hlady neumírají. Já mám pocit, že když lidi nejsou nemocní, nemají velkou bolest nebo velký hlad, žijí všichni víceméně stejně. Jestli si koupíte ojetého trabanta, nebo mercedes, to už je fuk, v takovém případě už řešíte jedno a totéž. Sibiř daleko víc změnila média a civilizace. Ti lidé pořád myslí na to, jaké by to bylo, kdyby byli někde jinde. Protože někde jinde je to třeba lepší. A jsou z toho nervózní, protože si na rozdíl od svých dědečků najednou nejsou jisti, jestli žijí pravý život. K tomu se přidávají dráždidla jako alkohol, na který nemají organismus a který je hrozně likviduje. I psychologicky, oni jsou v něčem jako děti. Vnímají americké filmy, cizí imaginace jim kolonizuje podvědomí a oni se tomu neumějí bránit, ztrácejí klid.

Podle sebe samých jsou ale zřejmě na cestě za lepším.

Já nejsem nostalgik, nedělám si hlavu z toho, že kočovnická kultura zaniká. Ale když všichni odejdou z kočovišť do vesnic a z vesnic do měst, už v té ohromné krajině nikdo nezůstane. Jenom medvědi a těžaři, co vrtají ropu.

Je mezi sibiřskými etniky a Rusy nějaké etnické pnutí?

Není, nebo aspoň ne nějak velké. Za sto let Sovětského svazu vznikl sovětský člověk, který je stejný od Čukotky po Kavkaz.

Na Sibiři jste natočil několik dokumentů. Mohl byste je krátce představit?

Duše v muzeu se týká pokusu o obrození severských národů a revival šamanismu. Druhý, Afoňka už nechce pást soby, je docela vzorný etnografický dokument o kočovné rodině. A o posledním filmu Malupien, Olšový Spas jsme se už bavili. Loni byl uveden na jihlavském festivalu a měl by být snad ještě k vidění, pokud ho televize koupí, to ještě nevím. Byl bych rád, kdyby se dostal do distribuce klubových kin, ale to taky ještě není jisté.

Moc se mi líbí následující životní vyznání hlavního hrdiny (cituji): „Nemít ani vteřinu volného času, ale nemít ani žádný čas vyloženě pracovní, to mě baví… Baví mě mít jen jediný čas na věčné časy.“ Daří se vám to?

Když dělám paralelně víc věcí se stejným stupněm důležitosti, jedna druhé krade čas a začíná hodně záležet na tom, aby už byly hotové. Zato když jsem dvacet čtyři hodin denně namočený v něčem, co mě baví, nemám naspěch a míň myslím na to, jaký bude výsledek. Cíl je stejně jen smrt procesu. Takhle to bylo i s románem. Sibiř jsem měl pořád před očima, i když jsem zrovna neťukal do stroje, a vlastně jsem se ani moc netěšil na chvíli, kdy už bude hotový.

Připravila

Tereza Šimůnková

Vysloveně žertovně (1)

Na začátku byla *Úmluva o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů* (UNESCO). Výtečná věc. Pak se zjistilo, že národní či regionální typy legrace a žertování úpí pod totalitním jhem liberálního amerického showbyznysu, který ještě ke všemu vůbec není liberální, když je totalitní. Pak se několik evropských ministrů kultury domluvilo, že je s tím třeba něco udělat. Nato (nikoliv NATO) jedna firma (shodou okolností americká) připravila mechanismus, jak v každé jediné zemi přijít na to, kdo je nositelem právě té specifické legrace.

Podle poměrně složitého systému měření mimiky, gest, emocí, hlasového výrazu, hlasové frekvence a energetické spotřeby byl zpracován audiovizuální program, který celý rok skenoval prakticky všechny výstupy mající spojitost s legrací a žerty. Jak již bystrý čtenář poznal, obsah verbálního projevu nebyl primární.

V České republice byly výsledky tak překvapivé, že odpovědní pracovníci se nejprve zdráhali tomu uvěřit a chtěli zařízení reklamovat jako vadné. Nicméně přivolaný expert z UNESCO vše prověřil a konstatoval, že tak to prostě je.

Nemá smysl chodit kolem horké kaše. Nezvítězil ani Mirek Donutil, ani Bolek Polívka, ani Zuzana Bubílková. Nepadlo jméno Petra Novotného, Petra Čtvrtníčka, Tomáše Hanáka ani Pavla Lišky. Luděk Sobota, Josef Alois Náhlovský či Jiřina Bohdalová zůstali v poli poražených. Na prvních místech se neobjevil ani Václav Klaus, ani Miloš Zeman. Naopak, zvítězila opravdová, slušná junda. Druhé místo svorně a nedělitelně obsadili Jan Rejžek, Vladimír Just a Jan Lukeš. A místo první filmový historik Karel Čáslavský. (20 vteřin řehotu) To jsou jednoznační vítězové. A s touto veselou čtyřkou se budeme pravidelně scházet každý měsíc, abychom se tak nějak pěkně, od srdce zasmáli. Těšte se na příště. Coming soon…

Jan Lustig

Z antikvariátních banánovek

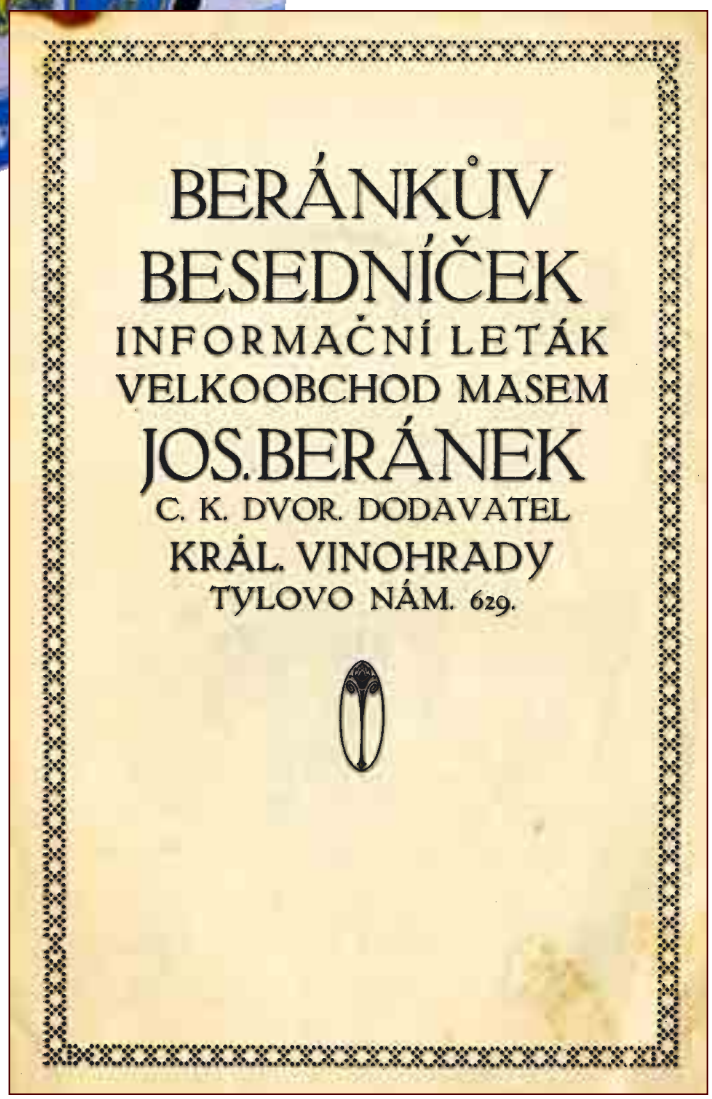

Josefa Beránka v katalogu žádné knihovny nenajdete. Nebyl spisovatel, byl řezník a podnikatel. Rozhodně svému řemeslu rozuměl lépe než anonymní autor této reklamní brožurky spisovatelství. Životopisná data Josefa Beránka jsou ale známa. Narodil se roku 1864 a zemřel 1936. V roce 1887 převzal v Praze na Tylově náměstí řeznický obchod. Deset let nato koupil celý dům nad řeznictvím. Před první světovou válkou v něm vybudoval kavárnu a restauraci. Po válce vznikl ve vedlejší přístavbě Slovanský hotel – Beránek.

Velkoobchod masem syrovým, uzeným, sádlem i lojem, zvěřinou, drůbeží, rybami atd. Moderní jídelna teplých i studených pokrmů. Rychloobčerstvení. Královské Vinohrady, Tylovo nám. čís. 25 a 27 n., Hálkova třída čís. 30. Telefon 942.

Není zrovna snadnou úlohou shrnouti v několik řádek popis obrovského podniku Beránkova a vytvořiti před čtenářstvem aspoň

Beránkův velkozávod

V roce 1929 zřídil Beránek v Londýnské ulici jeden z nejmodernějších biografů své doby. V Londýnské bylo v dalších domech i zázemí hotelu – ubytování číšníků a pokojských, kanceláře hotelu, soukromá vila rodiny Beránkových a generálního ředitele hotelu, stáje se senem – později garáže a benzinová pumpa, zázemí masných krámů a Beránkovy tržnice. Hotel Beránek existuje na Tylově náměstí do dneška.

O hotelu a Josefu Beránkovi se zevrubněji dočtete na www.hotelberanek.com/cs/historie-hotelu-beranek-v-praze.

částečně správný obraz tohoto, řekněme amerického obchodního domu s masem. Při popisu závodu Beránkova není třeba té nejmenší nadsázky, zde naopak jsou pero i fotografický aparát nástroje příliš nedokonalé, nestačí zobraziti tento podnik v jeho bezvadném chodu, v tom ruchu a hemžení. Jako veliký stroj jeví se bedlivějšímu pozorovateli celý závod a skryté, neviditelné pružné péro strojem hýbající slove lidský důmysl a podnikavost. Kdyby kdosi velkou pilou rozřízl komplex Beránkových závodů na Královských Vinohradech, pak spatřili bychom hotové bludiště lesklých dílen, sálů, chodeb a skladišť, na zemi, pod zemí i nad zemí, veliké mraveniště hemžící se nejrůznějšími pracovníky a pracovnicemi.

Hle, jak ta hubená se smutně na svět dívá
ji zármutek as těžký kruší velice.
Jet ona jenom samou kávou věčně živa,
ta tlustá z Beránkovy Tržnice!!

Počneme, jak se říká od Adama. Jako všude i zde jest počátkem prací závodních nákup surového materiálu. Čechy i Moravu, Slezsko i Halič i Rakousy, projíždí stále několik zdatných sil Beránkova závodu, jímž svěřen nákup zboží. Vyzbrojeni jsou nejen dlouholetou praxí a theoretickým vzděláním, ale také vycpanými tobolkami v náprsních kapsách, neboť: peníz všude pán je, jak říkali již staří Čechové. Z panství i dvorů, ze statků, z chalup, z trhů hospodářských výstav, z pobřežních měst německého moře, odevšad jedou drahou transporty dobytka, drůbeže, ryb a raků do Prahy, by zde, dle svého určení, skončili pozemskou pouť. Na pražských jatkách zotaví se v jednom nebo více dnech dobytek po cestě, načež za šetření všech předpisů humanity jest porážen. Porážení i nákup řídí se však vždy očekávanou spotřebou, takže do obchodu přichází maso stále čerstvé. Ve čtvrtích rozsekané maso dopraví se z jatek do závodu, kde v chladírnách nechá se potřebnou dobu uležeti.

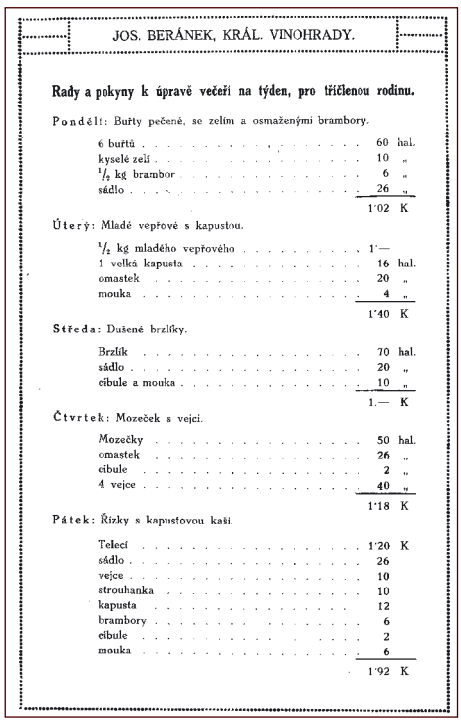

JOS. BERÁNEK, KRÁL. VINOHRADY.

Rady a pokyny k úpravě večeří na týden, pro tříčlenou rodinu.

Pondělí: Buřty pečené, se zelím a osmaženými brambory.

6 buřtů	60 hal.
kyselé zelí	10 „
½ kg brambor	6 „
sádlo	26 „
	1·02 K

Úterý: Mladé vepřové s kapustou.

½ kg mladého vepřového	1·—
1 velká kapusta	16 hal.
omastek	20 „
mouka	4 „
	1·40 K

Středa: Dušené brzlíky.

Brzlík	70 hal.
sádlo	20 „
cibule a mouka	10 „
	1.— K

Čtvrtek: Mozeček s vejci.

Mozečky	50 hal.
omastek	26 „
cibule	2 „
4 vejce	40 „
	1·18 K

Pátek: Řízky s kapustovou kaší.

Telecí	1·20 K
sádlo	26
vejce	10
strouhanka	10
kapusta	12
brambory	6
cibule	2
mouka	6
	1·92 K

Uleželé čtvrtě dělí se v řeznické dílně dle jakosti a pak roznáší se do různých oddělení v tržnici, kde se označují cenami. Co je určeno k uzení, ukládá se do kádí o hodně vyšších člověka.

Dílna uzenářská – pro zpracování uzenářské volí se zvláštní díly masa, jež každý milovník uzenářských výrobků zná pod

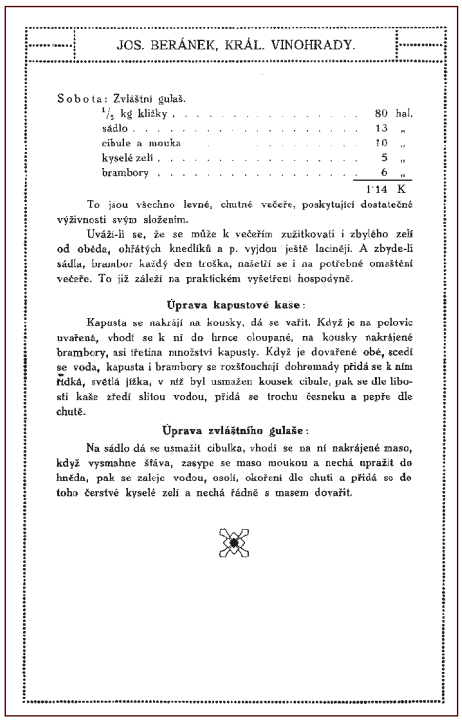

JOS. BERÁNEK, KRÁL. VINOHRADY.

Sobota: Zvláštní guláš.

½ kg kližky	80	hal.
sádlo	13	„
cibule a mouka	10	„
kyselé zelí	5	„
brambory	6	„
	1·14	K

To jsou všechno levné, chutné večeře, poskytující dostatečné výživnosti svým složením.

Uvážíli se, že se může k večeřím zužitkovati i zbylého zelí od oběda, ohřátých knedlíků a p. vyjdou ještě lacinéji. A zbyde-li sádla, brambor každý den trošku, našetří se i na potřebné omaštění večeře. To již záleží na praktickém vyšetření hospodyně.

Úprava kapustové kaše:

Kapusta se nakrájí na kousky, dá se vařit. Když je na polovic uvařená, vhodí se k ní do hrnce cloupané, na kousky nakrájené brambory, asi třetina množství kapusty. Když je dovařené obé, sceďt se voda, kapusta i brambory se rozšťouchají dohromady přidá se k ním řídká, světlá jítka, v níž byl usmažen kousek cibule, pak se dle libosti kaše zředí slitou vodou, přidá se trochu česneku a pepře dle chutě.

Úprava zvláštního guláše:

Na sádlo dá se usmažit cibulka, vhodí se na ní nakrájené maso, když vysmahne šťáva, zasype se maso moukou a nechá upražit do hněda, pak se zalije vodou, osolí, okoření dle chutí a přidá se do toho čerstvé kyselé zelí a nechá řádně s masem dovařit.

jménem krkovička, bůček, plecko, zamínko, pečínka, hlavně pak pražská šunka evropské i zámořské pověsti. Obrovské stroje nejnovějších soustav zpracovávají vzorným, hygienickým pravidlům odpovídajícím způsobem zásoby masa a odevzdávají je do udíren a prodejen. Není snad třeba ani podotýkati, že závod tak obrovský má i svoje speciality uzenářské v salámech atd., jež těší se zvláštní pozornosti odběratelů.

Šunky – oddělení šunkové poskytuje obraz zvlášť zajímavý. Proslavené pražské šunky z velkozávodu Beránkova rozcházejí se po celém světě a které žádná jiná cizozemská uzenářská světová firma napodobiti nedovede, neb tyto pracují se pod specielním dozorem za účasti samotného majitele.

Ve velké tržnici zřízeno je přes 20 oddělení, každé se svojí americkou pokladnou, každé pro jediný druh zboží. Druhy masa označeny jsou zřetelnými nápisy a cenami. Zde bývá po celý den v každé době rušno. Personál v bezvadných bílých úborech ochotně vyhoví. Prodejny otevřeny jsou po celý den až do 8 hodin večer. Reelnost cen se tak dodržuje, že chuďas i boháč, dítě i stařena jsou obslouženi s plnou solidností.

Objednávky na venek balí se ve zvláštních místnostech do košů i pytlů a na ručním vozíku dopraví se na sklem krytý veliký dvůr. Označeny jsou světovou známkou:

Zásilky adresovány jsou do všech končin naší říše, za hranice i do zámoří, do všech světových lázní a restaurací, platí i zde heslo: Vzdálenost není překážkou! Tak stává se, že vepřík, jenž spatřil světlo světa někde pod Šumavou u pralesa a v pražských jatkách život svůj skončil, rozejde se po všech koutech naší vlasti. Na upraveném pochutnávají si hosté přední restaurace v některém jihočeském městě, jedna kýta ocitne se na stole přednosty zapadlé stanice někde v Českomoravské vysočině, párek z téhož vepříka jest svačinou dělníku v továrně snad na severu Čech.

Projděme ještě několik místností Beránkova závodu, skladiště uzenin, sklad drůbeže a j. Všude panuje velká čistota, jas světla buď denního nebo žárovek, svěží vzduch, nástroje i stroje, jako by teď došly z továren, lesknou se mosazí i mdlým leskem ocele. Nikde stopy po nechutném zápachu starého masa a krve, nikde umaštěné a rozsekané špalky, jež bývaly spojeny s představou řeznického

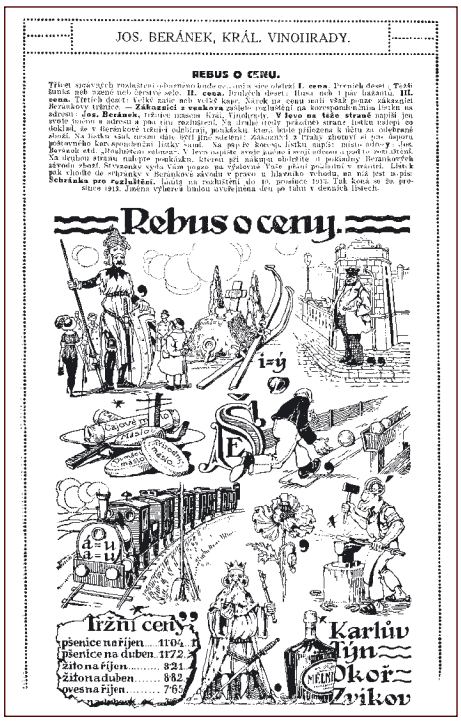

JOS. BERÁNEK, KRÁL. VINOHRADY.

REBUS O CENU.

Rebus o ceny.

Tržní ceny

pšenice na říjen	1104
pšenice na duben	1172
žito na říjen	821
žito na duben	882
oves na říjen	765

Karlův říjen Skoř Zvikov

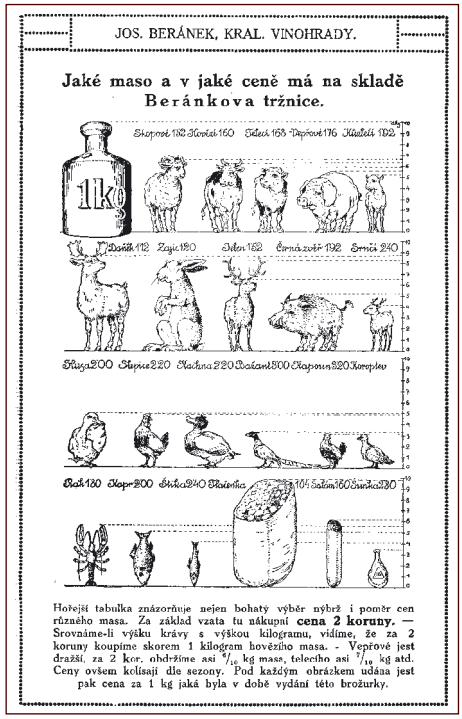

JOS. BERÁNEK, KRAL. VINOHRADY.

Jaké maso a v jaké ceně má na skladě Beránkova tržnice.

Hořejší tabulka znázorňuje nejen bohatý výběr nýbrž i poměr cen různého masa. Za základ vzata tu nákupní **cena 2 koruny.** — Srovnáme-li výšku krávy s výškou kilogramu, vidíme, že za 2 koruny koupíme skorem 1 kilogram hovězího masa. - Vepřové jest dražší, za 2 kor. obdržíme asi $^{9}/_{10}$ kg masa, telecího asi $^{6}/_{10}$ kg atd. Ceny ovšem kolísají dle sezony. Pod každým obrázkem udána jest pak cena za 1 kg jaká byla v době vydání této brožurky.

krámu. Zde i dvory a stáje koňské, garáže automobilové, vlastní strojovna září čistotou.

A tu končím dobře míněnou radou kupujícímu obecenstvu: zkuste zde nakoupiti! A stanete se jistě odběrateli Beránkových závodů!

Pečené srdce

Byla půvabná jako jarní den, úsměvná jako mládí samo a Benjamínovi Beránkovi připadlo, že jej jakési kouzlo přitahuje k ní, když jej letmo stihla úsměvným pohledem svých zářících, měnlivých očí. Benjamin Beránek byl zkrátka zamilován do štíhlé, mladičké, hezké majitelky dvou kouzelně krásných očí, jež se na něho usmívaly z hezoučkého obličejíčku ovroubeného kučerami se zlatým leskem. Zvykli si vídati se denně, v přesnou hodinu, uprostřed Karlovy ulice. A on šel za ní až k rohu Tylova náměstí, ona se pak ještě kradmo poohlédla jako způsobné, dobře vychované děvčátko a zmizela v kupě lidí, jež se hromadily kolem výkladních skříní tržnice Beránkovy. Benjamin Beránek se podíval se na veliký dům a zalichotilo mu, že jeho krasavice chodí nakupovat k jeho soujmenovci.

Večer ve vzpomínkách šel Tylovým náměstím, koupil si u báby růžičku a dal jí za ni celý šesták, ač stála jen čtyři krejcary staré měny. Voněl k růži a myslel při tom na lepou dívčici.

„Smíte mne doprovodit, jenže se mnou nepůjdete daleko, jen do Korunní. A pak, já dnes velmi spěchám. Nesu k večeři od beránků teplá uzená kolena. Tatínek je tuze rád."

Jak krásně to řekla.

Benjaminovi bylo tak přepodivně. Byl vegetariánem, bil se za své přesvědčení, propagoval zuřivě: Jen zeleninu! Vracet se k přírodě! K humanitě! A nyní slyšel tak překrásně říci: Uzená kolínka. A při tom viděl, že je ta roztomilá barbarka tiskne k srdci, aby nevystydla. A pak zapůsobilo na něho slovo samo, představou ztělesnění toho slůvka v jiném smyslu.

Zmohl se na holou větu: „Ráno vás také vídám slečno."

Zasmála se na něho a vycenila zoubky jako veverka: „Já totiž chodím k Beránkovi dvakrát denně. Tatínek je veliký labužník a chce maso jen od Beránka, odjinud mu nechutná. Hned by to poznal, kdybychom jej chtěli ožulit. Říká, že maso z první masné tržnice Beránkovy má „zrno".

... A tak míjely dny jako rychlá voda. Benjamin a Milada vídali se denně a ona přišla večer vždy dříve a vracela se s nákupem od Beránka a z rande od svého Beránka k mrzutosti tatínkově s vychladlými kolínky, přicházela pozdě s roštěnkami, mozečky, telecími játry a všemi ostatními báječnými nákupy od Beránků a máti rozpálená spěchem říkávala: „Nebýt to od Beránka jaktěživo by se to tak rychle neudělalo a já bych měla kvůli tvému Beránkovi s taťkem malér. Žábo nezbedná!" dodávala jako by se hněvala, ale ve skutečnosti přimhuřovala oči, když vypátrala, že Benjamin je velice slušnou partií.

Benjamin byl stále vegetariánem, ač vedl houževnatý boj, lákán laskominami při referátech Miladiných o kuchařském umění matčině.

Jednou minuli se při schůzce. Benjamin dohonil Miladu když vracela se již z Beránkovy tržnice.

Velice spěchala.

Jak krásně to řekla. Benjaminovi bylo tak přepodivně. Byl vegetariánem, bil se za své přesvědčení, propagoval zuřivě: Jen zeleninu! Vracet se k přírodě! K humanitě! A nyní slyšel tak překrásně říci: Uzená kolínka. A při tom viděl, že je ta roztomilá barbarka tiskne k srdci, aby nevystydla. A pak zapůsobilo na něho slovo samo, představou ztělesnění toho slůvka v jiném smyslu. Zmohl se na holou větu: „Ráno vás také vídám slečno."

Odhodlaně vykročil a zamířil zpět k Beránkovi, vešel v jídelnu a rozechvělým hlasem – trochu tou svou odvážností, trochu nedočkavostí a nejistotou jest-li se mu dostane lahůdky, zeptal se obsluhujícího: „Máte pečené srdce?“

Ptal se jí proč spěchá a ona s velikou důležitostí pravila: „Máme dnes k večeři pečené srdce! Tatínkovo a mé nejzamilovanější jídlo. Lahůdku!“ A dořekla: „Pa, miláčku!“ A za dveřmi našpulila rty.

Benjamin byl nejšťastnějším člověkem a proto mu neznělo banálně, když řekla: „Máme dnes pečené srdce!“ Naopak, opakoval si to s velikou labužnickou vytrvalostí a byl by v té chvíli dal za pečené srdce bůh ví co! Odhodlaně vykročil a zamířil zpět k Beránkovi, vešel v jídelnu a rozechvělým hlasem – trochu tou svou odvážností, trochu nedočkavostí a nejistotou jest-li se mu dostane lahůdky, zeptal se obsluhujícího: „Máte pečené srdce?“

Když konečně bylo mu dovoleno obírati s panem profesorem uzená kolínka, jísti křehoučké roštěnky, smažené brzlíky s omáčkou á la Tatar, kapustičkou s mladým vepřovým, zdálo se mu, že je v ráji. A když mu všechny ty pokrmy vařila pečlivá a po mamince nadaná ženuška Milada, jež zůstala věrna závodu Beránkovu, připadlo mu, že je přinejmenším v sedmém nebi.

Dětský koutek

O Matěji Chlupáčovi

V lesíku na stráni bydlela zaječí rodina Chlupáčovic. Matějíček byl už hezký Matěj, když začal choditi do školy. Začal, ale dlouho tam nechodil. Nelíbilo se mu pod starým dubem, kde přísný pan učitel učil zaječí omladinu moudrosti. Matěj zvykl si choditi za školu. A poněvadž jeho kamarádi kluci souseda Hustosrsta chodívali do školy pilně, našel si Matěj jinou společnost pro ukrácení chvíle. Na pokraji lesa pásával ovčák ze dvora stádo bílých oveček. Matěj, když je poprvé spatřil, mohl na nich oči nechat. Uši měly, nohy, ocas měly a přece to nebyly zajíci. A mezi nimi se zvonkem na krku mladý beránek.

Beránek zabečel „Béé“ to znamená do češtiny přeloženo asi naše „Dobré jitro!“

Matěj poděkoval a vbrzku se s beránkem dohodl. Řeč zvířat je celkem stejná a tak dozvěděl se Matěj o svém novém příteli, že se jmenuje beránek a mnoho jiných zajímavých věcí. Matěj zas poučil beránka o životě zajíců.

Matěj zapomenuv zcela na školu, navštěvoval beránka denně. Tak přiblížil se

podzim. V zaječí škole poučoval pan učitel zaječí mládež o nebezpečích, jež vbrzku budou hroziti. Vyprávěl jim o myslivcích, kteří zajíce střílí a o obchodníku, který má ohromné sklepy a v nich plno zajíců, srnců, bažantů, koroptví, též jiných zvířat, která v lese nežijí, krav, telat, vepřů, všeliké drůbeže a ryb. Ušáci ani nedýchali, když tohle všechno slyšeli a chlupy se jim na ocasech hrůzou ježily. A všichni zapamatovali si jméno toho obchodníka. Jmenuje se Josef Beránek a brzo prý myslivci přijdou do lesa, aby rozmnožili Beránkovy zásoby.

O tom všem náš Matěj neměl ani tušení. Jednoho rána vracel se opět na pastvinu skotačit a tu jako diví vyrazí proti němu houfec zajíců. „Utec Matěji," volali na něj, „Beránek honí!"

Matěj dal se do smíchu. Tohle bude zábava, až beránkovi povím, jak ty hloupé ušáky postrašil. Ani si nevšimnul, že je dnes v lese hlučněji a běžel – přímo proti střelcům. Hoši Hustosrstovi měli pravdu, byl dnes hon a nesčetně ušáků dnes padne, aby naplnili Beránkovy chladírny.

Hop, hop, skáče náš Matěj – leč v tom úžasu zastaví. Proti němu stojí řada mužů, jakési blýskavé hole přikládají k líci, celou smečku Šuhajů zahlédl ještě Matěj jakýsi blesk švihl se mu před očima. Rány, jež z pušky vyšly náš Matěj již nezaslechl. To už ležel natažen v zajíněné trávě a dokonával.

Až půjdete kolem Beránkovy tržnice na Vinohradech, podívejte se tam na visící ve výkladu zajíce – oč – že poznáte mezi nimi i našeho – Matěje Chlupáčka.

Připravil
Michal Šanda

Ani si nevšimnul, že je dnes v lese hlučněji a běžel – přímo proti střelcům. Hoši Hustosrstovi měli pravdu, byl dnes hon a nesčetně ušáků dnes padne, aby naplnili Beránkovy chladírny.

Královiny

Indická média jsou pokrytecká

Jednoho udivuje, jak je pro některé snadné zvednout při psaní prapor morálky a otloukat nám jej o hlavu. Nyní byl zřejmě na řadě Zdeněk Wognar v Britských listech. Obviňuje média z pokrytectví, protože zatímco rozsáhle informují o útoku v Bombaji, v roce 1992 o pogromu na muslimy ze strany hinduistů převážně mlčela, ačkoliv tehdy se oběti počítaly v tisících. Wognar dovozuje, že když před 16 lety nebyli zabiti a zraněni žádní občané západní civilizace, mohla se média pokrytecky tvářit, že jde „pouze“ o jakési rozbroje mezi různorodou populací Indie. „Jiný postoj ovšem mají západní média k nynějším událostem v Mumbay – Bombaji. Při nich bylo zabito okolo 200 občanů Británie a USA. A to je strašná nehoráznost, že ano? Jacísi Asiaté si dovolí sáhnout na příslušníky bílé rasy, že ano?“ táže se ironicky Wognar. Odmyslíme-li si fakt, že se Wognar neobtěžoval ověřit si počet zabitých, má v zásadě pravdu, že západní média považují za důležitější zprávu o „mrtvých bílých“ než o pogromu na muslimy či hinduisty. Začne-li z toho ovšem vyvozovat závěry o pokrytectví, demagogie v rouše morálním začne slavit Vánoce. Počínání západních médií totiž ve skutečnosti svědčí o jediném: jejich čtenářům, posluchačům a divákům prostě mnohem víc záleží na zprávách, které se tak či onak dotýkají jejich života. Masakrují-li v bombajském hotelu bělochy, snadno si představíte, že byste mohli být na jejich místě, zatímco indickým občanem se ve své fantazii ani při nejlepší vůli nestanete. Stejně tak nás zajímají zprávy o důlním neštěstí u nás či v blízkém Německu spíše než tatáž událost v Číně. Není to ovšem doklad našeho pokrytectví – ukazuje to, že víc nás přirozeně zajímají věci, které mohou mít vliv na náš život. A nejde ani o nějaký zavrženíhodný jev „západní“ civilizace: bylo by stejně hloupé obviňovat po wognerovsku třeba právě indická média z pokrytectví proto, že informovala o velkém vlakovém atentátu v Madridu méně než o občanské válce na blízké Srí Lance.

Nebetyčná idiocie na Britských listech

Napsal jsem Janu Čulíkovi z Britských listů, aby mi sdělil, zda je blbej, nebo navedenej, když vydává tak hrozný plátek, se kterým většina nás pravičáků nesouhlasí. Odpověděl, ať se laskavě starám sám o sebe, protože on si za svým deníkem stojí. Z analýzy dvou řádek jeho dopisu ovšem vyplývá, že Čulík je úplně nezodpovědný vydavatel. – No dobře: takovou hloupost autor těchto řádek neudělal a udělat neníní. Nemůžete ale podobný nápad nedostat, když na Britských listech najdete Čulíkem ostře komentovanou korespondenci jednoho sprosťáka se senátory. Jan Matuszek jim napsal: „Dobrý den, můžete nám prozradit, co jste dostali za velezradu spáchanou na České republice souhlasem s instalací radaru v Brdech? 70 % obyvatel je proti, nehledě na postoj okolních států EU vyjma Polska. Hanba vám, doufám, že nebudete mít klidné spaní.“ Většina senátorů na to pochopitelně vůbec nereagovala, dva se krátce a zdvořile

ohradili, Jaromír Štětina se pustil do obsáhlejší argumentace. Kdyby Matuszek přišel s takovým materiálem do normálního deníku, ocitl by se jeden z redaktorů v nepříjemné situaci, neb by musel tomu pánovi s krhavýma očima a divným pohledem vysvětlit, že takové počínání prostě není salonfähig. Jenže v „deníku o všem, o čem se v České republice příliš nemluví" to chodí jinak. Janu Čulíkovi se rozšíří zorničky a hle, co vydedukuje: „Stojím nad odpověďmi tří senátorů, jediných, kteří se vůbec obtěžovali na dotaz voličům odpovědět, v nevěřícném, němém úžasu nad neobyčejně nízkou úrovní jejich strategického politického uvažování. (...) Jak můžou být čeští senátoři tak hloupí? Oni nikdy nevystrčili nos za humna? Nerozumím této nebetyčné idiocii." Analyzovat takovým způsobem třeba věty Jiřího Lišky „Klidné spaní budu mít, až tu bude stát americký radar. Možná, že také časem pochopíte, že Senát dobře rozhodl. I když to vám, ani sobě vlastně nepřeji.", to není úkol pro obyčejný mozek. To chce být opravdovým specialistou na nebetyčnou idiocii.

Případ Kundera: co tomu říká detektiv Štika

O případu návštěvy policejní stanice Milanem Kunderou zkraje padesátých let už intelektuálové a média přemleli ledacos. Pozoruhodné je, že debata brzy sklouzla k jednomu konkrétnímu papíru a jeho validitě. Jednoho proto napadlo přizvat k debatě i detektiva Štiku, toho plešatého filutu s brýlemi a buřinkou. Na dotaz blogera se podrbal za uchem a váhavě začal: „Milan Kundera je slavný spisovatel? Nevím. Asi žil v jiné době než já. Nebo v jiné zemi? Nicméně svůj odborný názor na celý případ sdělit mohu: Paní Militká vypověděla, že její manžel řekl o panu Dvořáčkovi Milanu Kunderovi. Já sice na svědectví hodně dám, ale je to jen jeden zdroj, takový důkaz by obstál leda v Ohníčku. Jenomže pak badatel Adam Hradilek našel v archivu dokument ukazující, že pan Kundera byl na policii, kde podezřelou osobu, tedy zmíněného Dvořáčka, skutečně nahlásil. Rozumíte, kdyby si Militká vzpomněla na Kunderu až po nalezení onoho dokumentu, to by byla jiná, to bychom takový dokument museli považovat za opravdu jediný důkaz a být k němu mnohem skeptičtější. Ovšem v tomto případě vznikla výpověď paní Militké ještě před nalezením policejního zápisu – ten je pak důkazem podporujícím prvotní výpověď. Nestačí tedy pouze říci, že nějaký nadstrážmistr napsal do dokumentu blud, musíme se ptát, jak by o tomto zápisu mohla vědět Militká. On by to totiž byl velký zázrak, který se v detektivce ani ve skutečném životě nepřihodí, kdyby Militká označila za podezřelého Kunderu, přičemž by se až poté ukázalo, že před více než půlstoletím jistý policejní důstojník smolil do hlášení z lenosti či náhlého pomatení totéž. A pokud paní Militká onen dokument neznala a vše nasvědčuje, že není možné, aby jej znala, pak logicky směřujeme k jedinému závěru: Milan Kundera na policii byl a ono udání je skutečně jeho dílem." Tolik detektiv Štika, který nezná spisovatelský věhlas Kundery a mohl se na jeho případ podívat střízlivýma očima starého praktika.

Jiří T. Král

Další glosy jsou na www.kral.bloguje.cz

On by to totiž byl velký zázrak, který se v detektivce ani ve skutečném životě nepřihodí, kdyby Militká označila za podezřelého Kunderu, přičemž by se až poté ukázalo, že před více než půlstoletím jistý policejní důstojník smolil do hlášení z lenosti či náhlého pomatení totéž. A pokud paní Militká onen dokument neznala a vše nasvědčuje, že není možné, aby jej znala, pak logicky směřujeme k jedinému závěru: Milan Kundera na policii byl a ono udání je skutečně jeho dílem."

Magdaléna Rysová: Trnky pro princeznu

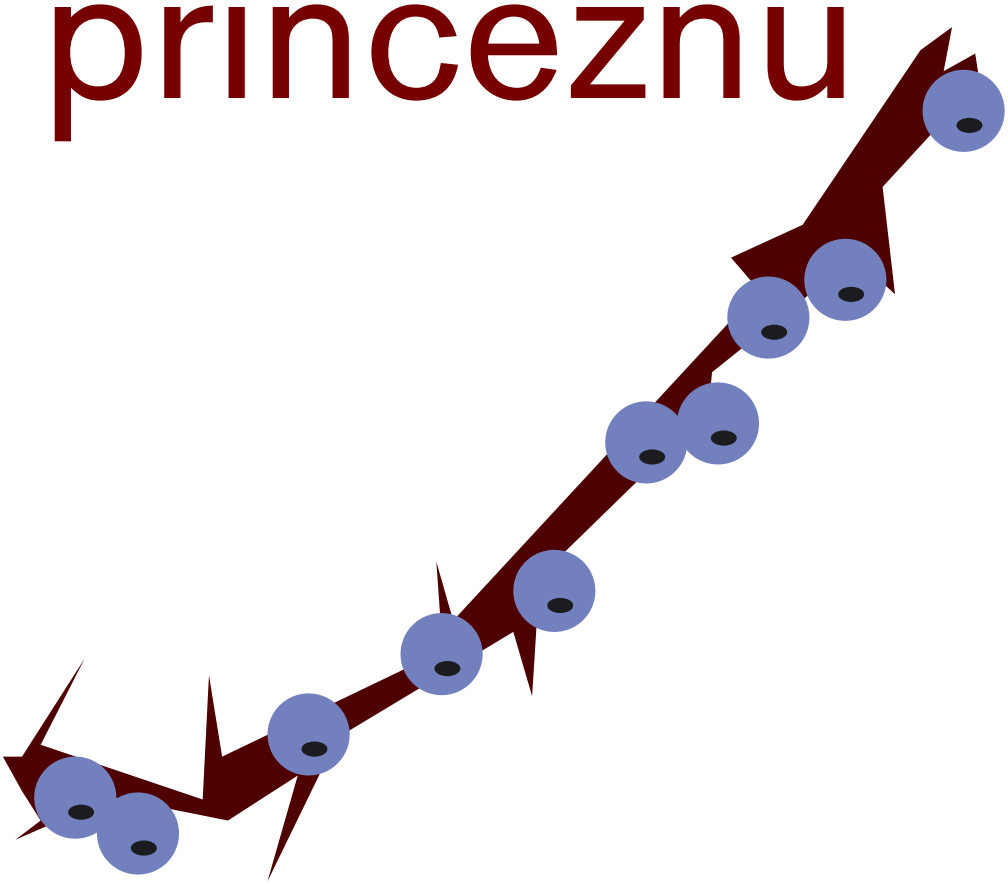

TRNKY PRO PRINCEZNU

obloha černě vadne
ve slovech
na počest
chladnému březnu
z mraků padají
trnky duhové
na lože
pro princeznu

KDYŽ NEBE SNÍ

slunce spí v jedné
poloze
nechce se ze sna
probrat
dívka si máčí
prsty
v obloze
v sukních má žmolky
modra

DO KLÍNA NOCI

ještě chvíli
můžeš mlčet čarování
když měsíc nebe
zhasíná

a kreslit touhy na počkání
noci
do klína

den naše prohřešky odhalí
zase jsme celou noc prolhali

NEVINNÁ

zavřete vítr
do komnat
když brázdí
po bílém klíně
ctnost bude
zítra
umírat
do ticha
po pěšině

KACHNÍ PÍRKA

křik ptáků se tluče se
zazvoněním
poslední tramvaje kterou jsi
nepřijel
podívej
kachny capají hnědou vodu
a schovávají rýmy
pod peří
i mosty
už zhasly
slyšíš
to tisíceré zafoukání
mihotajících se světel
než se město utiší
tmou
slova se nesou
hýja hou
(jak signály předčasně umlčené)
na kachních pírkách
když hasnou
oblohou

DÝCHÁM NEBEM

dýchám nebem
a všechny tvoje vůně mi houstnou na jazyku
opadané šeříky, chudobky a petrklíče s rozmačkanými stonky
jak jsi je svíral stejně pevně jak sevřené bylo tvé hrdlo

ticho pod drobnohledem
se mi v ústech rozkládá na tisíce molekul kyselých kuliček
co do sebe naráží (jako já na tebe)
až příliš často na tak velký prostor
mlčení

odejít nedovedem
a ještě spoustu dalších nepodstatných věcí

slunce hladí jedem
když se ráno probudím
a zase cítím ty prapodivné vůně ve svých vlasech
a přesto jediné čím jsem si opravdu jistá je
že už nedokážu cítit vůbec nic
(především tebe)

POLOVINA SLUNCE

v den kdy tě potkám
si zavěsím slunce na šňůrku
a moje kůže mu nahradí nebe
hřebenem
protkám
jeho žluté klasy
a rozdělím pole
na půlku
pro mě a pro tebe
každému zlatý lán
a polovinu slunce
v den kdy tě potkám
se na chladném mostě
usměje socha koně
a ty se podivíš
jak studená rána
jsou teď v létě
v den kdy tě potkám
na žluté louce
zamáváš loďkám
kroužícím v obilí
stále své zemi
blíž
v den kdy tě potkám
odcházíš

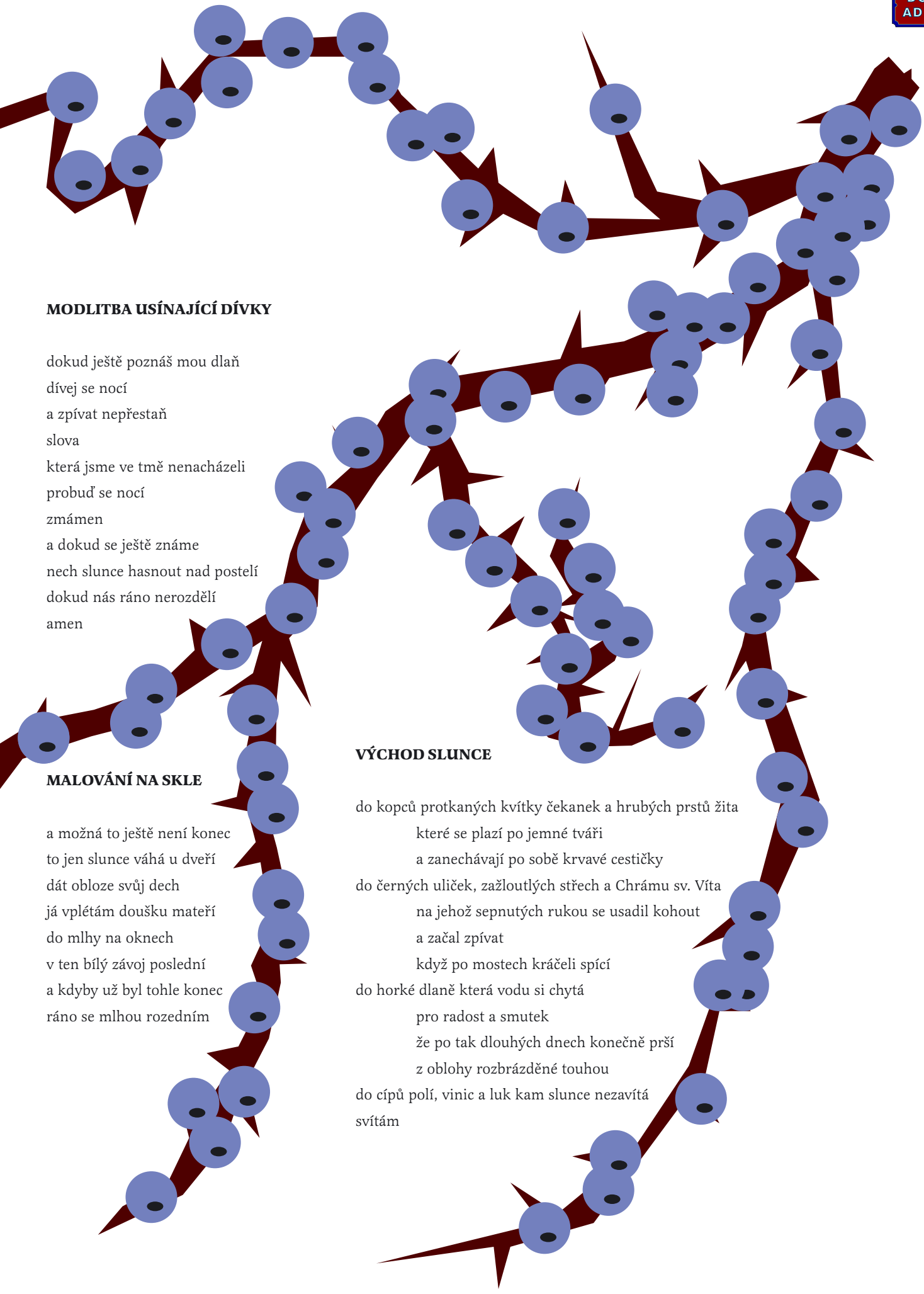

MODLITBA USÍNAJÍCÍ DÍVKY

dokud ještě poznáš mou dlaň
dívej se nocí
a zpívat nepřestaň
slova
která jsme ve tmě nenacházeli
probuď se nocí
zmámen
a dokud se ještě známe
nech slunce hasnout nad postelí
dokud nás ráno nerozdělí
amen

MALOVÁNÍ NA SKLE

a možná to ještě není konec
to jen slunce váhá u dveří
dát obloze svůj dech
já vplétám dousku mateří
do mlhy na oknech
v ten bílý závoj poslední
a kdyby už byl tohle konec
ráno se mlhou rozedním

VÝCHOD SLUNCE

do kopců protkaných kvítky čekanek a hrubých prstů žita
        které se plazí po jemné tváři
        a zanechávají po sobě krvavé cestičky
do černých uliček, zažloutlých střech a Chrámu sv. Víta
        na jehož sepnutých rukou se usadil kohout
        a začal zpívat
        když po mostech kráčeli spící
do horké dlaně která vodu si chytá
        pro radost a smutek
        že po tak dlouhých dnech konečně prší
        z oblohy rozbrázděné touhou
do cípů polí, vinic a luk kam slunce nezavítá
svítám

Strž (velký recenzní prostředek)

„Viděl jsem něco, co spatřil jen málokdo“

Reálný svět se drobí do obrazů. Mezi nimi, na přechodu tam a zpět, dovnitř a ven, se neviditelně odehrává boj hrdiny se samotou o samotě. Na tomto rozhraní vzniká „černá díra“ a já stojící zabořeno v bahně po kolena uprostřed záblesků světla a tmy, pusté, až romantické krajiny se zaklíná do vlastního „(mezi)obrazu(í)“.

„Široko daleko vidím černě moře, tmu a vzdálená světla. Cítím chlad. Teď jsem uvnitř paláce, který Bergstein (reykjavický malíř) maloval, když svítilo slunce, jsem uvnitř kruhu, za temnými okny, za tahy štětce.“ *(Einár Már Gudmundsson: Andělé všehomíra, Domino, Praha 2000)*

Severské romány promlouvají ke čtenáři zvláštním tichem, ne absolutním, ale jemně šustivým. Z ticha, jež se rozhostí kolem vyprávěného, prožívaného příběhu, vystupují většinou fragmenty: děj se odvíjí od jedné z postav, nebo se naopak navíjí na jednu z nich, hlasy-promluvy nepřicházejí zvenčí, nýbrž zevnitř, a skutečnost, kterou často zpochybňují, naráží na jejich ostré hrany. Reálný svět se drobí do obrazů. Mezi nimi, na přechodu tam a zpět, dovnitř a ven, se neviditelně odehrává boj hrdiny se samotou o samotě. Na tomto rozhraní vzniká „černá díra“ a já stojící zabořeno v bahně po kolena uprostřed záblesků světla a tmy, pusté, až romantické krajiny se zaklíná do vlastního „(mezi)obrazu(í)“.

Být před obrazem, za obrazem, uprostřed tahů, svých i vedených někým jiným. Nečitelný příměr pro trochu nečitelnou kompozici prvního dílu románu-monografie-obrazu norského spisovatele, básníka, prozaika, esejisty, především dramatika Jona Fosseho Melancholie I. (Dauphin, Praha 2007). Dílo je rámováno natřikrát: v prvních dvou rámech – monolog hlavní postavy – se inscenuje hledání – barev, obrysů, světla – norského malíře-krajináře Larse Herterviga, na jehož konci čeká (je) šílenství (tma, či světlo?). Ve druhém je načrtnut malířův pobyt v „šílenství“ za „vánočními“ zdmi psychiatrické léčebny v Gaustadtu. Pobyt „na druhém konci světa“, z něhož se lze vracet jen ve vzpomínkách, a trochu jinak. Třetí rám, de facto druhý příběh, změní vypravěče (neosobní vypravěč sledující cestu norského spisovatele Vidmeho za...), postavu a místo (Asane), přesune se o několik desítek let dopředu. Zpřetrhá jemně, ne úplně, jazykovou vazbu s předchozími obrazy: věty, slova se příliš neopakují, navíc změna vypravěčské perspektivy dává prostor pro dialog (vypravěčem zprostředkovaný dialog spisovatele s Hertervigovým obrazem a „přímá“ rozmluva Vidmeho s mladou pastorkou Marií), zkrátka najednou jako by se vyprávělo jinak... Tato na první pohled patrná disharmonie, přechod (v současné literatuře velmi moderní), může románu poskytnout gros, nebo čtenáře zmate a rozladí. Ten buď začne hledat spojitosti, nebo od hledání uteče už na začátku. Dočte-li první stránku třetí kapitoly a načne-li druhou, je přemluven, aby se pročetl o několik stránek dál. Vid-

Mají funkci regulativní a přispívají k autenticitě a příčetnosti díla a jeho osnovy, která je jen těžko osnovou dějovou, jako spíše chronologickou, protože dílo sestává ze souboru časově po sobě řazených e-mailů různým adresátům. Šlo by patrně rekonstruovat dějové osy podle recipientů, ale to bychom pro stromy neviděli les.

meho návštěva galerie v Oslu je takřka iniciační a pro román v lecčems klíčová. Vidme-spisovatel se „úplně náhodou“ zastaví před obrazem Larse Herterviga, jak se později dozvídáme, jeho vzdáleného příbuzného: „Vidme se díval na obraz malíře Larse Herterviga a toho deštivého dopoledne v Oslu prožil nejsilnější zážitek svého života. Ano, tak to bylo. Nejsilnější zážitek jeho života. A kdyby to měl popsat, řekl by jen, že měl husí kůži, z očí mu vytryskly slzy a potom uslyšel kroky, všiml si, že přicházejí lidé, kteří se chtějí podívat na obraz, na který se teď spisovatel Vidme dívá se slzami v očích, nemohl tam zůstat stát se slzami v očích a dívat se na modrou oblohu, kterou namaloval Lars Hertervig a která teď visí v národní galerii, v Oslu.“ (218) A ve chvíli setkání spisovatele s obrazem o samotě, beze slov, se potká spisovatelova samota se samotou uměleckého díla (v krajině obrazu bez lidí se na obzoru v mlze rýsuje kamenný ostrov v moři). A v této chvíli se uprostřed tahu, vedeného Fossem, na zlomek vteřiny odehraje setkání dvou umělců a jejich světů v „záblesku božského“.

Dagmar Plamperová

Jon Fosse: Melancholie I, Dauphin, Praha 2007, přel. Barbora Závodská

Variace na proustovské téma

Prozaickou prvotinu Hledání běžeckého těla od Jakuba Češky, který proslul jakožto autor kunderovské studie Království motivů (Togga, Praha 2005), lze stěží subsumovat pod běžné literární kategorie. Těžko ji můžeme nazvat románem, protože postrádá jak děj/příběh, tak vypravěče. Naratologické ani motivické analýzy zde nelze aplikovat.

Autor nepíše o nějakém tématu, nýbrž autor sám je tématem. To ovšem vůbec neznamená, že by se jednalo o narcisistickou formu intelektuálního průjmu postrádající příčetnost a soudnost. Autor nepíše o sobě, proto neobstojí ani kategorie „autobiografický román“. Autor píše sebe, a přitom vůči sobě stojí v humorné distanci, jak dokládají na první pohled cizorodé poznámky pod čarou, které se přece do klasického románu nehodí. Mají funkci regulativní a přispívají k autenticitě a příčetnosti díla a jeho osnovy, která je jen těžko osnovou dějovou, jako spíše chronologickou, protože dílo sestává ze souboru časově po sobě řazených e-mailů různým adresátům. Šlo by patrně rekonstruovat dějové osy podle recipientů, ale to bychom pro stromy neviděli les.

Ani se nehodí označení „román v e-mailech“, tak jako doposud býval běžný „román v dopisech“. To spíše by bylo možné hovořit o latentní či implicitní básni v próze, protože autorova dikce, větná stavba, řazení obrazů a hra s jazykem silně evokují pocit básnický. Nejbližším srovnáním, přes všechny paradoxy, je rovněž těžko zařaditelné dílo Friedricha Hölderlina Hyperion (česky v překladu A. Peška vyšlo v Odeonu v roce 1988). Obě díla mají, přes diametrálně odlišné pozice a aspirace autorů, obdobnou kompozici, formu a vlastně i obsah.

Volbou formy e-mailu byl autor nucen – vzhledem k nároku na autentičnost výrazu a samotného díla – zvolit způsob jazyka, který se s invazí elektronického komunikačního média virulentně rozšířil a pomalu se stává normou. Tuto formu použil též Pavel Herot ve své knize Kus mne v čítance (in: Psí víno 44, Praha 2008), ba jsme se již

Strž (velký recenzní prostředek)

Nakladatelství Togga ukázalo, že dokáže zvládnout nejen luxusní reprezentační svazky, které vydává pro Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze v rámci její edice Opera Facultatis philosophicae, nýbrž že jakožto pendant dokáže vyhotovit nevtíravě vkusné dílo, které je potud dílem uměleckým. V době intelektuálního a literárního smogu to je záblesk naděje čehosi řemeslně poctivého, ryzího a dobrého.

dočkali i „románu“ v SMS-zprávách (Zdeněk Kotrlý, Bludice – román v SMS, Praha: Mladá fronta 2005). Češka si však definuje žánr a určuje jeho formální zásady. Próza v e-mailech se nesmí odehrávat v kašírované spisovné mluvě, a proto nejsou namístě nářky nad úrovní výrazu a jazyka, kterou je dílo sepsáno. Protože kdyby byla sepsána obecnou, nota bene spisovnou češtinou, byla by kniha k smíchu.

Autor jazyk ohýbá do překvapivě neotřelých a obdivuhodných obrazů, jež se v každém e-mailu skládají v mozaiku či spíše spřádají v předivo hlavního tématu, které je nejprve nepatrné, nezjevné, netematické, leč prolínající se jakožto basso continuo celým dílem. Toto muzikologické označení je podstatné a vystihuje „námět“ či „téma“ Češkovy knihy. Nevtíravá přítomnost generálního basu se nikdy explicite neprosazuje, a přesto bez něho by skladba ani dílo nemohly být, protože mu udílí směřování, rytmus, drží téma. A tímto ‚tématem‘ je tělo.

Tělo jakožto fenomén je prolnutím temporální a lokační dimenze lidské existence spolu s aspektem silovým/dynamickým. Tělo jakožto původní prostá jednota času, prostoru a síly je tím, co téměř básnický jazyk Češkovy prózy skládá dohromady. Dílo jazykem rekonstruuje konkrétní existenciální souvislost lidství a světa, které vždy konkrétně zakoušíme a prožíváme právě jakožto tělesnost těla.

Každý e-mail, jenž nahrazuje dosavadní kapitoly či odstavce, zračí konkrétní formu naladěnosti, jež je projevem tělesnění. Nálady jsou zpřístupňující zkušeností jak s tím, kým sami jsme, tak i s tím, kým sami nejsme – s tzv. „světem“, s druhými a jinými lidmi, s věcmi, bytostmi, událostmi atd.

Nálada má intenzivně-extenzivní povahu, sjednocuje a vyjadřuje jednotu temporality, dynamiky/síly a prostorové i významové (hermeneutické) orientovanosti: k sobě samému (rozumění si) i k tomu, kým a čím nejsme (rozumění jinému, druhému, ostatnímu). Líčení stavů těla a tělesných pocitů, aktivity a pasivity těla kladou významovou diferenci stejné-jiné, identita-diference, jež jak ontologicky, tak hermeneuticky konstituují jakékoliv životní konání/jednání a strádání, byť nemusí nutně být vždy explicite tématické. Tak jako samo téma těla nikdy není – a asi ani samotnému autorovi nebylo – výslovně a programově námětem uvedeného díla.

Touto obsahovou netematičností těla se demonstruje jeho autenticita právě jakožto těla. Češka bezprecedentním způsobem a šťastnou volbou formálních výrazových prostředků (e-mail) dosáhl nepředmětného uchopení a popisu těla, které právě nestojí či neleží před námi jakožto předmět, nýbrž ukazuje se autenticky jako ono samo, jakožto fenomén. Češkova kniha je potud fenomenologií těla.

V názvu snad příliš provokativní aluze na Proustovu heptalogii Hledání ztraceného času není ani laciná, ani přehnaná. „Hledání běžeckého těla“ ukazuje bytostný základ konkrétní existenciální souvislosti lidství a světa, zpřístupňuje jakožto významové odemčení podávání se toho, kým my sami (skrze autora) jsme i nejsme („svět“, neboli ti druzí, ti jiní, ti/to ostatní), jež se vždy nutně odehrává synchronně. A tuto synchoronicitu vzájemného podávání se jednoty identity (tělo) a diference („svět“) na základě generálního basu a ustavičně se navracejícího a variujícího tématu těla skládá Češkova kniha do podoby a v podobě fugy (motiv temporální), či předíva nebo mozaiky (aspekt prostorový).

Musím se zmínit o mimořádném vnějším provedení knihy. Grafické ztvárnění formátu a obálky z rukou Františka Štorma ctící zásadu, že v jednoduchosti je genialita, a skvostná sazba Dušana Neumahra činí z Češkovy knihy pozoruhodný artefakt, aniž by se jednalo o samoúčelně snobskou bibliofilii. Nakladatelství Togga ukázalo, že dokáže zvládnout nejen luxusní reprezentační svazky, které vydává pro Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze v rámci její edice Opera Facultatis philosophicae, nýbrž že jakožto pendant dokáže vyhotovit nevtíravě vkusné dílo, které je potud dílem uměleckým. V době intelektuálního a literárního smogu to je záblesk naděje čehosi řemeslně poctivého, ryzího a dobrého.

Aleš Novák

Jakub Češka, Hledání běžeckého těla, Togga, Praha 2008

O Sestře

Film Sestra natočil Vít Pancíř inspirován románem Jáchyma Topola a deskou Psích vojáků. Autoři hovoří o reimaginaci a popírají kryptointelektualismus. Co na to známé firmy z Dobré adresy – básnířka, reportérka a cestovatelka Tereza Šimůnková a novinář se slabostí pro film Zbyněk Vlasák?

Vít Pancíř mlel z cizího

Když jsem po projekci Sestry v kině slyšela potlesk, přičítala jsem to osobním sympatiím a přemýšlela jsem, čemu bych zatleskala já. Některé výseče bych jistě našla, líbila se mi herečka Verica Nedeska nebo režisérovo rozhodnutí rezignovat na děj, a nejvíc ze všeho se mi líbila hudba. Jenže stejnomenné cédéčko Psí vojáci natočili v roce 1994, čtrnáct let před filmem. Podle mě mlel režisér Vít Pancíř z cizího. Právě hudba, ne obrazy, dává Sestře nějakou šťávu, což je u filmu dost smutné. Když děláš film a použiješ cizí vyzkoušenou muziku a rozhodneš se nedělat děj, tak by ses měl sakra snažit, aby bylo na co koukat. Třicet stejných záběrů na vybydlenou garsonku mě do vizuální extáze nedostalo...

Tereza Šimůnková

Udělej si sám

Pokud zařadíme Sestru do kontextu českého filmu, zaslouží si potlesk už za to, že vznikla. Že se tady vůbec někdo odvážil natočit a ve větší míře do distribuce nasadit experimentální snímek, který je evidentně dělán bez kompromisů (byť na koleně, celý rok a za mizerné peníze). To na potlesk je. Ale zdaleka to není to jediné. Zdaleka!

Co dělá film? Slovo, hudba a obrázky. A právě kostra Sestry není ani v hudbě (ano, kdyby to bylo to jediné, co by bylo na Sestře dobré, tvůj argument, že využil/zrecykloval deset let staré CD, bych bral, ale takhle mi přijde trochu mimo), ani ve slově, ale právě v obrázcích! Ano, tímhle Pancíř Sestru (román a desku) obohatil, těžko vymyslí lépe se hodící text nebo hudbu. A tady je asi jádro toho, na čem se neshodneme, podle mě se mu povedlo vyhnout se ilustračním záběrům, dokonce i těm nic neříkajícím.

Děj celého filmu je asi opravdu nezřetelný. Nebo spíš, přijde mi, že se odehrává

A tady je asi jádro toho, na čem se neshodneme, podle mě se mu povedlo vyhnout se ilustračním záběrům, dokonce i těm nic neříkajícím.

Nebo spíš, přijde mi, že se odehrává v tobě jako divákovi nebo divačce, ty si ho skládáš dohromady na základě podnětů z plátna. A výsledek tak do značné míry záleží na těch zmatcích, běsích či jak to nazvat, které nosíš v sobě. Mám z toho trochu pocit, že je to takové „udělej si sám“. S nadsázkou, takový Merkur.

v tobě jako divákovi nebo divačce, ty si ho skládáš dohromady na základě podnětů z plátna. A výsledek tak do značné míry záleží na těch zmatcích, běsích či jak to nazvat, které nosíš v sobě. Mám z toho trochu pocit, že je to takové „udělej si sám“. S nadsázkou, takový Merkur.

Pro mě je to příběh člověka, který se nějak nemůže zakotvit v tomhle světě (pravidla, jimiž se řídí, jsou mu nepřirozená, hodnoty už nejsou ty indiánské, ke kterým se Topolovi tak vztahují), snaží se utéct, ať už do lásky, nebo na venkov mezi na systému poněkud nezávislejší minority, nebo do alkoholu. Jenže je to ve výsledku sobecká snaha, která pak ublíží té, kterou má rád...

Zbyněk Vlasák

Amatérský, profesionální, intelektuální

Odvaha experimentovat je sice hezká věc, jenže experiment nasazený do kin jako snímek „klasický“ by měl splňovat určité minimum, pokud chce být brán vážně. Je samozřejmě v pořádku dělat film na hudbu, jenže v tomhle konkrétním filipotopolovském případě to přineslo problém. Na jednu stranu zpěv Filipa Topola „dělá“ půlku filmu, na druhou stranu jeho amatérská recitace zabíjí tu druhou. Když jdu do kina na „instinktivní“ film, chytám se všech indicií, které mi režisér nabídne. Kdyby byly zbytné, kdyby je divák nepotřeboval, ve filmu by jistě nebyly. Bohužel Filipu Topolovi je rozumět tak mizerně, jako by si z diváků někdo dělal legraci. Bez protimluvu: opravdu bylo nutné nechat ho komolit text jeho bratra jen proto, že na něj složil a nazpíval skvělé písně?

Úplně stejný pocit – proč to proboha nedali profesionálovi??? – jsem měla z výkonu Jakuba Zicha. Někoho tak bezvýrazného jsem na plátně neviděla už dlouho. Přitom Verica Nedeska předvedla, že i ve filmu bez dialogu se dá hrát. Podle mě není známka intelektuální náročnosti, když není rozumět mluvenému slovu a hlavní hrdina má celý film jeden kamenný výraz v obličeji.

Nejvíc mi ale vadí, že filmy „pro intelektuály“ (přitom na tiskovce ultrapozérsky prezentovaný jako mainstream) jsou z obliga. Já jsem pro skládat si film jako Merkur, ale režisér mi musí dát kvalitní součástky... A jsme opět u toho obrazu. Těšila jsem se na daleko větší odvaz. Vít Pancíř se nemusel vázat textem, jel podle fungující hudby, tak proč mě trápil garsonkou stokrát viděnou v jiných filmech?

Tereza Šimůnková

Autenticita a deficit podobných filmů

Myslím, že výběr Filipa Topola jako „recitátora“ a Zicha jako herce v hlavní roli má stejné kořeny. Dát tam profesionála by ubralo autenticitě a Filip Topol je prostě součástí toho příběhu, je to do značné míry i jeho film, patří tam. Jeho hlas nepostrádá charisma, spíš byl asi problém v tom počtu vjemů, nebyl to ten hlas, který člověk může vnímat podvědomě, musel se na něho soustředit, a tím mu unikaly jiné kanály.

I Jakub Zich mi prvních dvacet minut neseděl, ale pak jsem si na jeho výrazovou skromnost zvykl, nějak mi to zapadalo do toho konceptu, je to člověk, kterého by sis v davu nevšimla, ale i tak se v něm může odehrávat výrazný boj. Verica Nedeska je jeho pravým opakem, žena to nepřehlédnutelná, působící zranitelně (občas jsem měl pocit, že se to její silné herectví odráží i do Zicha, třeba v té kratičké scéně v kavárně) a ona je pro mě určitě velkým objevem Sestry. Ale i tady mi to zapadá, ona je ta jeho femme fatale, lákavá možnost úniku, ale zároveň jeho svědomí.

Pro mě je to příběh člověka, který se nějak nemůže zakotvit v tomhle světě (pravidla, jimiž se řídí, jsou mu nepřirozená, hodnoty už nejsou ty indiánské, ke kterým se Topolovi tak vztahují), snaží se utéct, ať už do lásky, nebo na venkov mezi na systému poněkud nezávislejší minority...

Označit Sestru za mainstream je samozřejmě nesmysl a póza. Otevíráš poměrně sporné téma. A sice jak posuzovat filmy, které jdou u nás do kin. Držet se v rámci žánru, v rámci kinematografie české nebo evropské? Nebo srovnávat filmy napříč vším?

Pokud vezmu Sestru v rámci české kinematografie, pak je to zcela jistě nejodvážnější film, který tady za posledních několik let vůbec do distribuce vstoupil. V rámci světa už to tak slavné není, i v Karlových Varech narazíš každý rok na dva tři snímky, které jdou dál. V kombinaci všech filmových zbraní určitě. No a v rámci žánru, to je těžké. Je experimentální film žánr?

A v tom kontextu asi vězí i to, že se „intelektuálnímu filmu“ některé věci už od pohledu odpouští. Je to jen důsledek toho, že jich je tady prostě k vidění málo a každý je vítán s otevřenou náručí.

Zbyněk Vlasák

Pro Billa Murrayho

No jo, když ty jsi pro autory Sestry ideální cílovka. Proto bez problémů přijmeš Topolův projev, kde já vidím Zichovu životem nedotčenou tvář, ty vidíš výrazovou skromnost, kde mě lehce nudí záběry indiánů, ty si skládáš emoce. Takové publikum vlastně film zpětně obohatí.

Asi by mělo zaznít, že ačkoli se mi Sestra extra nelíbila, nemyslím si, že je to špatný nebo hloupý film. Pouze mohl být daleko lepší a bavit daleko víc lidí. To neznamená, že bych Sestru ideálně viděla jako hraný popfilm. S režisérovým přístupem souhlasím – jen mi to stále přijde nějak málo...

Jako necílovka hledím na Sestru z odstupu, odkud nevyužitý nebo řekněme podivně využitý potenciál víc křičí. Jasně, každý nemůže hrát jako Bill Murray, jenže jak se ubráníš srovnání, když výkon Murrayho vidíš před očima?

Podle mě by film měl v první řadě bavit, což lze splnit mimo žánry. Mně baví emoce, intelektuální stimul, příběh či vizuálno a audiálno, to, že ti zůstane v hlavě, i když odejdeš z kina. Vida, zde se Sestra vlastně kvalifikovala. Bavit přece můžou i filmy pro náročnější publikum. Mně trochu vadí ten „odpouštěcí“ přístup, a to nejen ve filmu. Proč si musím na výstavě současného umění před vystavovaným objektem nejdřív přečíst autorův záměr na dvou á čtyřkách, abych měla šanci se vůbec chytit? Je to ještě vizuální umění, když ti nejprve musí projít mozkem? Já mám ráda umění, které hovoří přímo a které po tobě nechce jako podmínku zdolávat intelektuální schody. Patří to sem ještě, co myslíš?

Tereza Šimůnková

Sestra. Režie: Vít Pancíř, ČR, 2008

Zdi

Slz (velký recenzní prostředek)

Žádné Nebezpečné myšlenky, žádní Slavíci v kleci.

V rámci pro cinefily a cinefilky povzbudivého Festivalu francouzského filmu k nám dorazily i dva ocenění z Cannes. Drama Mezi zdmi režiséra Laurenta Canteta vyhrálo Zlatou palmu, snímek Mlčení Lorny bratrů Jeana-Pierra Dardenna a Luca Dardenna získalo cenu za scénář.

Přestože jsou oba filmy rozdílné, přeci jen se v jedné zásadní věci protínají: neutíkají do měkkého pohledu, vzájemnosti, jsou svým způsobem kruté, odrážejí realitu bez zbytečných příkras. A nezřídka se dotýkají i aktuálních společenských témat, která pak skrze film mohou rezonovat i u nás.

Poslední vlastnost je k rozpoznání především ve školním dramatu Mezi zdmi. Cantet je ostatně znám tím, že má celou svoji režisérskou kariéru potřebu vyjadřovat se k současnosti. Dokonce je mu i to některými kritiky vyčítáno, a jeho filmům předpovídáno upadnutí v zapomnění (právě proto, že budou za dvacet let neaktuální).

V Mezi zdmi se Cantet zaměřil na mladé lidi. Zachycuje ty, kteří dávají v noci na předměstích Paříže průchod své frustraci skrze vypalování a rabování. Ale pozoruje je za světla, jen v rámci jedné třídy, hodin francouzštiny s profesorem Fran?oisem Marinem (hraje ho Fran?ois Bégaudeau, zároveň autor autobiografické předlohy).

Cantet zkoumá vrozené předsudky v onom melting potu různých etnik a národností, a přesto, že ukazuje, jak se mohou jednotliví studenti a studentky navzájem obohacovat, nesklouzává k žádném sentimentu. Vztahy s učitelem procházejí krizemi, sám Marin si působí problémy, jeho snaha o vstřícnost málokdy nachází pochopení, a má i své vlastní slabosti. Žádné Nebezpečné myšlenky, žádní Slavíci v kleci.

Klíčová je pro Canteta role francouzského jazyka v celém integračním procesu menšin. Přízvuků a verzí francouzštiny je mezi studenty a studentkami mnoho, Marin však nikdy nikoho neopraví, že mluví špatně, pouze představuje další odstíny jazyka. A je symptomatické, že i jeden z důležitých konfliktu vznikne na plátně právě na základě různého vnímání jednoho z francouzských slov. Přesto je pro Canteta právě jazyk společnou cestou a řešením.

To, jakou výpovědní hodnotu mají filmové ceny, je samozřejmě sporné. Avšak ocenění scénáře k filmu Mlčení Lorny nemůže porotě z Cannes vyčítat nikdo. Je fantasticky napsaný, celou stopáž hraje s diváky a divačkami hru na očekávání a zklamání. Naznačí určitou cestu, vy se po ní instinktivně vydáte, jenže narazíte do zdi, musíte okolo, a když vidíte novou stezku, kudy se vydat, znovu dojde k obratu v ději. Schopnost tohoto scénáře neustále překvapovat je fenomenální.

To by ale samo o sobě nestačilo. Bratři Dardennové umístili svůj film do rodné Belgie. Hlavní postavou je Albánka Lorna, která aby získala belgické občanství, si vezme místního feťáka, následné se s ním chce rozvést, vzít si ruského mafiána, vydělat si tím dost peněz a pak si otevřít kavárnu.

Lorna je zpočátku bezcitná, cílevědomá, naplňuje svůj plán, a teprve když vše nejde tak, jak by chtěla, začíná se v ní usazovat (doslova) výčitka svědomí. Dardennové zkoumají, kam až bude ochotna zajít, kam morálně klesnout, s čím vším se vyrovnat, a jaké to na ní zanechá následky. Tam, kde Cantet řeší celospolečenskou problematiku, se Dardennové noří do psychologické studie.

Hlavní postavou je Albánka Lorna, která aby získala belgické občanství, si vezme místního feťáka, následné se s ním chce rozvést, vzít si ruského mafiána, vydělat si tím dost peněz a pak si otevřít kavárnu.

A největší předností už mnou tolik vychvalovaného scénáře je jeho konec, který je sice na první pohled ne až tak katastrofický, ale už na ten druhý tlačí na duši svou bezvýchodností. Víc prozradit nemůžu.

Po zhlédnutí obou snímků nelze než konstatovat, že se francouzský (i na Mlčení Lorny se Francouzi podíleli) film opět hlásí o slovo. Notně podporovaná tamní kinematografie ukazuje, že je schopna produkovat nejen obří nesmyslné produkce typu Asterix a Olympijské hry s Michaelem Schumacherem, ale i snímky, které mají co říct.

Zbyněk Vlasák
(Právo)

Mezi zdmi, režie: Laurent Cantet. Francie, 2008, premiéra v ČR: 27. 11. 2008

Mlčení Lorny, režie: Jean-Pierre Dardenne, Luc Dardenne. Belgie, Velká Británie, Francie 2008, premiéra v ČR: 19. 02. 2009

K vidění byly kromě obrazů i plastiky, sochy, plakáty, umělecké předměty, hračky a divadelní dekorace. Částí výstavy, jež se odehrála v budově spodního Belvederu (Unteres Belvedere), se dnes můžete pohybovat stejně jako návštěvníci před sto lety. Sály byly speciálně upraveny tak, aby odpovídaly dobovému rozložení uměleckých předmětů.

Jak byl ten svět před sto lety malý (oslavte 60. výročí korunování Franze Josefa I. s Gustavem Klimtem a umělci kolem něj)

Van Gogh a Gustav Klimt se sešli ve Vídni. Dva výjimeční umělci, dvě neopakovatelné výstavy. Jak už to ale bývá, jedna zastínila druhou, a tak zatímco se po schodech Albertiny plazí tlustý had zmrzlých turistických těl, v Belvederu se procházejí nonšalantní Vídeňané a prohlížejí si skvosty secesního umění, aniž by jim někdo dýchal za krk.

Název výstavy Gustav Klimt und die Kunstschau 1908 (Gustav Klimt a umělecká výstava 1908) je lehce zavádějící a našinec netuší to nejpodstatnější, dokud nepřekročí práh galerie. Výstava je totiž rekonstrukcí velkolepé akce, jež byla v Belvederu uspořádá-

na přesně před sto lety u příležitosti výročí šedesáti let panování císaře Františka Josefa I.

Kunstschau představovala secesní umění 176 umělců na šesti a půl tisících metrech čtverečních. K vidění byly kromě obrazů i plastiky, sochy, plakáty, umělecké předměty, hračky a divadelní dekorace. Částí výstavy, jež se odehrála v budově spodního Belvederu (Unteres Belvedere), se dnes můžete pohybovat stejně jako návštěvníci před sto lety. Sály byly speciálně upraveny tak, aby odpovídaly dobovému rozložení uměleckých předmětů.

A nutno říci, že výstava je uspořádána velice působivě. Citlivě návštěvníka provází expozicí a střídá náročnější díla s divadelními kostýmy, plastiky s hračkami nebo velká plátna s plakáty. Dokonalosti organizátoři před sto lety i dnes docílili drobnými detaily, jako je secesní linka na tapetě či potah na odpočívadle.

Právě na výstavě v roce 1908 byl představen tehdy ještě nedokončený Polibek Gustava Klimta. Malíři byla věnována celá místnost, jež měla tvořit vrchol výstavy, a je tomu tak i dnes. Ve stejných prostorách, ve stejných pozicích se ocitá dílo nejvýznamnějšího rakouského secesního umělce. Obrazy, které se kurátorům nepodařilo zapůjčit, jsou nahrazeny černobílými kopiemi.

Místnosti vévodí milenci v zajetí Polibku. Ještě před sto lety neklečeli na květinovém palouku a ušlechtilá dáma, kterou Klimt údajně ztvárnil podle své milenky, módní návrhářky Emilie Flöge, neměla na svých šatech květinové ornamenty.

Již během výstavy se však nákupčí Rakouské galerie (dnešní Belvedere) s umělcem dohodl, že obraz koupí, a požadoval jeho dokončení. Byl to patrně jeden z nejlepších obchodů galerie, Gustav Klimt dostal za dílo 25 000 korun (zhruba 175 000 eur). Dnes má obraz milionovou hodnotu a je ve stálé expozici horní části galerie Belvedere (Oberes Belvedere), která vlastní 25 Klimtových děl, a tím pádem i umělcovu největší sbírku na světě.

Výstava ale Klimtem nekončí, vidět můžete díla mnoha dalších výrazných umělců. Na popiscích vás často zarazí i české jméno, například František Kupka. Jak je ten svět malý. Tedy, jak byl ten svět před sto lety malý.

Nádherná jsou plátna Carla Molla zobrazující dokonale idealizovanou již neexistující skutečnost. Obraz, který si můžeme pracovně nazvat „secesní domácnost“, jako by autor vytvořil přímo pro účel výstavy. Dáma ve splývavém domácím úboru urov-

Předchozí strana: Secesní plakát propagující výstavu

Následující strana nahoře: Plakátová místnost před sto lety je polepena stejně jako ta dnešní

Následující strana dole: Klimtův Polibek je ústředním bodem výstavy

Zde: Zahájení výstavy Kunstschau 1908

nává ve skleníku secesní poháry, za ní se rýsuje čistá bílá kuchyň s dobovým nádobím. Obraz přímo dýchá idyličností a nutí pozorovatele věřit, že její manžel je nejšťastnějším mužem v okolí.

Stejně jako se návštěvníci výstavy stávají šťastnějšími, snad je to uvolněností exponátů a všudypřítomným překvapením. V plakátové místnosti, kde jsou díla rovněž umístěna podle dobových záznamů, jsou nalepeny secesní upoutávky na cirkusy, výstavy a divadla, ale i na výstavu samou. Jen málo z nich se dochovalo v originále, a tak září novými barvami a lákají chodce tak intenzivně, až je zamrzí, že takové upoutávky s tančícími opicemi a rozesmátými anděly nemohou nahradit dnešní billboardy.

Hned by se mi chtělo zajít na některou z propagovaných akcí, to jsem se ale netrefila o jedno století. Navštívit můžu jen jednu z nich, Kunstschau 1908, je otevřena do 18. ledna.

Barbora Vaníčková

Deset básní

R. K. ve velmi rychlém dvoubarevném pohybu; autoportrét, 2008

Deset vět o Radimu Kopáčovi:

1

Radim Kopáč se narodil 17. února 1976 v Praze.

Absolvoval FSV UK (obory žurnalistika a mediální studia).

2

Kritik, publicista, redaktor, editor.

V roce 1999 spoluzaložil kulturně-společenský měsíčník na internetu Dobrá adresa, jehož byl v roce 2000 prvním šéfredaktorem.

Prošel redakcemi kulturního měsíčníku Uni, Českého rozhlasu 3 – Vltava, čtvrtletníku pro současnou poezii Psí víno a čtvrtletníku Intelektuál.

Dnes působí jako šéfredaktor Portálu české literatury, spolupracuje s literární revuí Weles, kulturním magazínem Uni, Týdeníkem Rozhlas, deníkem Mf Dnes aj.

K vydání připravil knihy: Alexandr Kliment: Piano v moři, 2004; Jan Suk: Krysy v Hadrianově vile, 2004; Jan Řezáč, Deliria I, II, 2004, 2005; František Dryje: Surrealismus není Umění, 2005; Miroslav Koryčan: Zamračené židle, 2006; Otta Mizera: Můj mozek ve skleněné krychli, 2006; Jiří Wolker: Dnešek je jistě nesmírný zázrak, 2006; Egon Bondy: Hry, 2007; Gustav Erhart: Barevné dráhy snů, 2007; Pavel Řezníček: Stroj na peklo, 2007; Vladimír Novotný: Ta naše postmoderna česká..., 2008; Viktor Šlajchrt: Putování pomezím, 2008; aj.

Je editorem antologií: Hovnajs! Antologie české patafyziky 1982–2004, 2004; Antologie nové české literatury 1995–2004, 2004; Jezdec na delfíně. Antologie české erotické literatury 1990–2005, 2005; Kámen do voda. Malá antologie české naivní poezie 20. století, 2005; Slastná to noc. Čítanka francouzské erotické literatury 18.–20. století (s J. Schwarzem), 2008; Ty, která píšeš. Čítanka současné české ženské povídky, 2008; aj.

Je autorem knih: Hvizd žlutého inkoustu (a facka), 2003; Je tu nejdrahocennější hlava. Rozhovory od surrealismu k surrealismu, 2003; Klikyháky paměti. Rozhovor s Bohumilou Grögerovou, 2005; Úniky a návraty. Rozhovor s Petrem Králem, 2006; O fejetonu, s fejetonem (s B. Osvaldovou), 2007; Otočila jsem hlavu tím směrem... Rozhovory se ženami: o literatuře a jiném, 2007; Alois Nožička: Fotografie, koláže 1958–2008 (s J. Goldem a J. Sukem), 2008; Pokusy a dobrodružství: poznámky k eseji (s B. Osvaldovou), 2008; Slovem i obrazem (s J. Sukem a K. Tučkovou), 2008; aj.

„Všichni jsou kouzelní. A duchaplní. To je rozkošné, není-liž pravda?“ (Tristan Tzara)

Deset básní
Radima Kopáče:

Jsem Nikdo! A kdo jste vy?)

Emily Dickinsonová

1

Jsem Nikdo! A kdo jste vy?
Jste též Nikdo – jak já?
Pak je nás tedy pár.
Však pst! – sic vyštvou oba dva!

Jak hrozné, býti osobnost!
Jak sprosté, zas a zas
volat své jméno s hlasy žab
na zbožňující hráz!

(Neumím tančit po špičkách; Praha: Argo, 1999; v překladu J. Šlédra)

* * *

Jan Jeník z Bratřic (ed.)

2

Hop holka, mazej boty,
pojedeme do roboty:
holka boty mazala,
až jí prdel vrzala.

Hop holka, ty jsi prdla,
nejni pravda, bota vrzla:
ty vrdloužeš jako pes,
já neprdla ještě dnes.

(Rozmarné písničky Jana Jeníka z Bratřic; Praha: SNKLHU, 1959)

Popěvek

Vítězslav Nezval

Po této cestě jsem nikdy nešel
Ztratil jsem vajíčko kdo je našel?
Bílé vejce černé slepice
Drží se ho tři dny zimnice

Celou noc vyje pes
Jede jede kněz
Žehná všem dveřím
jak páv svým peřím

Je pohřeb je pohřeb a sněží
vajíčko za rakví běží
Není to žert
V tom vajíčku je čert

Zlé svědomí mne hýčká
Žij tedy bez vajíčka
Čtenáři blázne
vajíčko bylo prázdné!

(Skleněný havelok; Praha: F. Borový, 1932)

3

kp'erioum

Raoul Hausmann

4

(1918)

Le Pont Mirabeau

Guillaume Apollinaire

5

(Alcools, 1913; česky in: Alkoholy; Praha: V. Šmidt, 1946; v překladu Z. Kalisty)

To je teď celá moudrost moje

František Gellner

6

To je teď celá moudrost moje:
Milovat hlučnou vřavu boje,
za nocí vnikat do snů žen
a trochu býti zadlužen,
pískat si, jak mi zobák narost,
vínem si plašit z čela starost,
svůj život rychle utratit,
nic nezískat, nic neztratit.

(Po nás ať přijde potopa; Praha: Nový kult, 1901)

Život

Josef Hiršal

7

Sníh,
vyprávěný v příbězích.

Vlastní i cizí,
zjeví se
a mizí.

Snění:
je a není.
Je

a

není.

(Básně třásně rohypnol; Praha a Příbram: Klokočí a Knihovna Jana Drdy, 1998)

* * *

Jiří Gold

8

znamení trav
seschlý čas na tváři kamene
smrt na dosah: na kopci hrob
v hrobě voda
ve vodě živý obraz
strachu: stojíme tu

jako skály
na nichž zkouší sílu
víra světců: každý

v duši průrvu
kudy za ním může
čert

(Ze dna na den; Brno: Petrov, 2001)

* * *

Lukáš Marvan

9

Tam dole
hloub než v podzemí
stojí neznámá dívka
na kraji jakési tmy
z níž pomalu se přibližuje
malé otlučené světlo
jsme to my tři – já a moji kamarádi
vlastně jen já – protože ostatní jsou mrtví
i dívka
každý člověk má v sobě světlo
proto se o něj mocnosti snaží
a prohlašují ho za krále

(Noční cesta denní krajinou; Brno: Petrov, 2003)

V záhybu

Pavel Řezníček

10

Konec města není konec města
je to jen kus šatů zmrzlých jako člověk
Konec moře není konec moře
je to jen pleť a kdesi furgon
Dramatické setkání lampy a korby plné uhlí

Pleť a lampa
Lopatou do čela
Ráj přichází

(Stroj na peklo; Praha: Protis, 2007)

Mediální (po)věstník

Jeď, babi, jeď!

I když idolem současného západního světa je napůl vychrtlá, napůl přetékající (samozřejmě na těch správných místech), vždy usměvavá a nestárnoucí diva, nejlépe do třicítky, devadesátiletá Italka Rosina Costinaová si ze svého věku nic nedělá. Naopak: Umí z něj dokonale těžit. Protože kdyby jí nebylo tolik, kolik jí je, neměla by o čem každou sobotu vyprávět ve svém vlastním rozhlasovém pořadu. Těžištěm jejího Tagliatellé babičky Rosy, který je součástí víkendového vysílání tamního rádia, jsou totiž Rosiny vzpomínky a zážitky, moudra a recepty (Mam.cz). Reakce na pořad „dýdžeje babičky Rosy“, jak se této šmrncovní dámě v letech říká, jsou velmi kladné a hojné, a to nejenom z řad jejích vnoučat a pravnoučat, k jejichž spočítání nestačí ani všechny prsty jednoho člověka. Podle všeho tedy babička Rosa v sobotních hláškách nepřestane.

Pod čarou: Zpráva z Apeninského poloostrova je skvělým příkladem toho, že člověk je tak starý, jak se cítí, že nic není nemožné (stačí chtít) a že slovu bez obrázků hrana rozhodně nezvoní. Technické podmínky ani pozadí celého babiččina dýdžejování mi nejsou známy; přesto by mě zajímalo, jak se jí to podařilo. Kdybych si totiž chtěla nějakou tu radu poslechnout i v české kotlině, měla bych nejspíš smůlu.

a) Který český devadesátiletý (klíďo píďo i mladší) senior by vůbec do takovéhle štrapáce šel? Víte vůbec, jakou to dá práci, naučit se mluvit na mikrofon tak, abyste na něj neprskali, nedělali tzv. přefuky, abyste se nezačali dusit uprostřed věty, nejlépe slovní složeniny a k tomu všemu vám ostatní rozuměli, co jim tím svým vystoupením vůbec chcete říct?

b) Který český devadesátiletý (klíďo píďo i mladší) senior by přehopkal klacky, které by se mu ocitly pod nohama? Regulace rozhlasového vysílání, regulace reklamy, ochrana mravního vývoje dětí a mládeže, ochrana duševního zdraví seniorů, regulace spotřeby papíru, vody a energie, ochrana mloků, sklípkanů, křečků apod.

Analog už je ale stejně tak trochu za zenitem, takže půjde-li to takhle všechno dál, nejspíš se dýdžejování stejně dočkám. Moji vrstevníci mě nezklamou: Současný průměr jedno a čtvrt dítěte na českou rodinu do té doby klesne sotva na půlku člobrdy, orientace na individuální potřeby a touha po zábavě dosáhne svého stropu a realita zcela vysublimuje, protože k žití bude stačit ta virtuální. Pak jenom nechápu, pro KOHO v důchodcovském věku vysílat, když žádná vnoučata nebudou. A vlastně: Možná, že ani nebudou ti důchodci: Pokud se podle jedné britské studie nezmění stravovací návyky dětí žijících v současnosti ve Velké Británii, nedožijí se ani věku svých rodičů. Ještě nějaké dobré zprávy takhle na začátku nového roku?

Reklamou vychováni – snadno a rychle

Inzerce coby faktor snižující náklady vydavatele je známa už od 19. století a s médii je propojena téměř pupeční šňůrou. Zadavatelé inzerce platí těžké prachy za volný prostor a přístup ke koncovému spotřebiteli mediálního sdělení, s čímž na druhou stranu média počítají a náležitě toho využívají. Jak to ale dopadne, když se tanečků kolem inzertního vyjednávání o volném prostoru zúčastní osvícený učitel matematiky, se nedávno ukázalo v Kalifornii (Eregal.cz).

Tamní úřady seškrtaly náklady na učební pomůcky, a tak nezbylo než finance hledat jinde. Středoškolský matikář nemeškal, dal si dvě a dvě dohromady a bryskně začal nabízet řádkovou inzerci na arších papíru na písemky. Výše ceny inzerce je odstupňována podle závažnosti písemky, nejdražší je samo-

zřejmě pololetka, která už je údajně vyprodaná. Kaifornský matikář svým krokem rozdělil zainteresované strany na dva tábory: Sympatizanti (jeho nadřízení) mu drží palce, neziskovka brojící proti jakékoliv komercializaci ve školství bije na poplach. Přesto se není čeho bát: Sponzoring z řad místních podnikatelů, např. od zubaře, prý rozhodně není to samé, jako kdyby v pravém horním rohu svítilo megažluté „burgrové" M nebo nikeovská fajfka.

Pod čarou: Nad cestami reklam do života spotřebitelů už nemá cenu se pozastavovat; je to proud, před kterým se nedá utéct a se kterým nejde nic dělat, maximálně se bránit osvětou. Stav, kdy se reklama a tržní způsob myšlení vůbec stává součástí každodenních meetingů dospívající mládeže přímo na půdě školní instituce, by ale možná stál za zamyšlení: Kde jsou hranice mezi svobodou jednotlivce a jeho právem na volný prostor a mezi všudypřítomným a všepohlcujícím komercialismem? Záleží na přístupu každého z nás, jak moc se s podobou svého – komercializovaného – okolí ztotožní, či nikoliv; pak je tu ale něco jako vyšší princip, který žádnou logickou konstrukci k obhájení své existence nevyžaduje; který nás ale nabádá k rádoby „vyšším" cílům našeho bytí než jen uspokojit své potřeby, a to nejlépe zábavnou formou.

Nakonec to ale s tou komercí není tak špatné, jde jen o úhel pohledu. A ten můj je poněkud ostřejší; nikomu ho ale nenutím. Horší je, když mě televizní stanice jako divákovi svého ranního vysílání nutí mezi jednotlivými zprávami na zpravodajském (sic!) kanále poslouchat promo zprávařů na sušené polévky, mleté biomaso z biokrávy nebo přípravek proti vypadávání vlasů. Kam se hrabe product placement! Nebo když během předpovědi počasí po grafické mapě, kterou vidí jenom divák, běhá nebo sáňkuje skřítek z reklamy na kapky proti kašli, televizní rosnička jeho skopičiny šprýmovně komentuje a samozřejmě nezapomene zmínit, „že kdyby někoho kvůli poklesu teplot trápila rýma, tak může vyzkoušet kapky XY a brzy bude dovádět jako tadydleten skřítek YX". Jediné, co mě uklidňuje, že takhle nucena jsem byla na druhé půlce světa. A tak doufám, že podobné móresy jako ty chilské do českých zpravodajských kanálů i kanálků ještě dlouho nedorazí.

Pryč s diamantem aneb Jak vzniká realita

Tak s retuší a upravováním reality ve službách politiky už prý koketuje i francouzský tisk. Deník Le Figaro v jednom svém vydání vymazal z fotografie tamní ministryně spravedlnosti Datiové briliantový prsten, který měla na prstě. Šéfredaktorka fotozpravodajství předního francouzského deníku se k retuši přiznala a odůvodnila ji tím, že „se rozhodovalo ve spěchu a že list nechtěl, aby se prsten stal předmětem nějakých polemik, když snímek doprovázel článek o konfliktu Datiové s představiteli soudnictv" (Mam.cz).

Zmizíkování nevhodných atributů z žurnalistických fotografií týkajících se vrcholných představitelů francouzské politiky není v tamních plátcích žádné nóvum. Loni v létě zase magazín Paris Match provedl prezidentu Sarkozymu velmi povzbudivou liposukci.

Pod čarou: Novinářská retuš připomíná chiméru tiše se vznášející nad hlavami čtenářů: Někde tam je, sáhnout na sebe ale nedá, natož se nechat domestikovat. Uvědomělý čtenář by tak měl svůj denní příděl novinových plátků otvírat s tím, že svět zobrazovaný na pixelovských obrázcích nemusí být takový, jakým se zdá. Paní ministryně s prstenem nebo bez prstenu – pořád to je paní ministryně. Kroužek z bílého zlata osázený diamanty v hodnotě bezmála roční minimální mzdy francouzského občana ale dostává celou záležitost do jiné roviny: Kdepak na to paní ministryně asi vzala?

A najednou je z paní ministryně s briliantovým prstenem zcela jiná realita, resp. její obraz. A tak to právě funguje, tyhle machinace s retuší: Ukazovat svět takový, jaký se hodí – komu? Radši nevědět, kdo všechno tahá za nitky, kdo všechno v tom „jede". A zároveň za tím vším nehledej víc než hru na schovku, stačí se podívat kolem sebe: Paní ministryně bez prstenů (neboť přízeň veřejnosti přelétavá jest a velmi snadno ji ztratit, ale těžko získat) nebo dokonale vyhlazená pleť modelek bez jediné vrásky (za globálního jásotu kosmetických či farmaceutických firem).

Gutenbergova galaxie před černou dírou?

Tak a je to tady: Lidstvo se k elektronizaci sebe sama posunulo zase o nějaký ten krůček. Pokud to všechno klapne a pokud kosa v neviditelné ruce hospodářské krize nepročísne rozvahové a tematické plány nejmenovanému výrobci elektroniky, dočkáme se letos na jaře plně elektronické knihy (Spiegel.de). Tradičnímu knižnímu světu naskočila husí kůže, děti si mohou výsknout: S elektronickou knihou je totiž možné šupnout pod deku. Brejlení do písmenek za svitu baterky odzvonilo už dávno, tohle už je jen memento. Odborná veřejnost mluví o evoluci, o neomezených a netušených možnostech, o finančních výhodách pro mediální koncerny, o splnění přání zákazníkům. A o ty (hned po snižování výrobních nákladů) jde samozřejmě především.

Zákazník musí mít možnost volby a pocit, že je to ON, kdo určuje, CO, KDE, KDY a ODKUD bude číst. Zároveň je ale líný vybírat si dlouho. Nabídka tak musí být dostatečně široká, aby uspokojila, ale dostatečně úzká, aby neotrávila. Tenhle axiom platí ve všem.

Pod čarou: Proti dalšímu počítačovému krámu do chalupy snad ani nelze nic mít; zasvěcenci mluví v samých pozitivech. Takže to už je samo o sobě podezřelé. Přístroj je lehčí než klasická kniha. Je vymyšlen primárně pro cestovatele do dopravních prostředků. Čtenář si může kdykoliv změnit velikost písma na tu, která mu vyhovuje nejvíc. Lze do něj „nacpat“ až 13 tisíc knížek. A bez dobíjení baterky si s ním můžete přečíst až dvanáct románů. Paráda – lehnout si na záda a číst si knížku...

A teď drobet jazykovědně: Knihy slouží ke čtení, rozuměj k aktivnímu čtení ze strany čtenáře. O elektronické knize se však mluví jako o readeru, tedy o „čtečce“. Znamená tenhle jemný lingvistický odstín něco víc? Lingvistický relativismus jako jeden ze směrů symbolizujících konstruktivistické představy fungování médií ve společnosti a v životě člověka tvrdí, že to je jazyk, co vytváří realitu. Proto ty rozdíly v množství pojmenování pro druhy sněhu u Eskymáků, druhy větru u národů žijících v pouštích nebo pro druhy chobotnicoidních potvor v přímořských oblastech. Proč se tedy nová kniha uchytila pod názvem „reader“ (akcentující činnost čtení), když v angličtině výraz pro knihu (book) existuje? Jsem jenom zvědavá, na co budou postupem času degradováni „čtenáři“, když o „literatuře“ se už teď mluví jako o „obsahu“ (content), a kdy se dočkáme útoku rozlezlé reklamy a její následné regulace na stránkách těchto elektronických knižních krásek.

Kalendářní mediál aneb Co se děje v...

28. 1. Mezinárodní den mobilizace proti jaderné válce

31. 1. Světový den pomoci malomocným

Poetické okénko...

... lednové jest tak trochu lidsky přízemní. Očistu duše máme šťastně-nešťastně za sebou s poslední čokoládovou figurkou, ze které na větvi zbyl jen háček a staniol, a teď už zbývá jen obhospodařit to tělo – dokud ještě funguje. Nebo alespoň dokud se tak tváří. Dualita duše-tělo popírá zákony fyziky a zároveň splývá okamžitě, jakmile přichází její uvědomění, stejně jako uvědomění si stop, které v nás zůstávají. Vrátit se není snadné, stejně jako odejít.

Jinak a jinam

miláčku
nemám už horoucí hlas
srdce je jen kus
pověšeného masa
tělo se hroutí
do středu
náměstí města
morový sloup
se prohýbá kymácí
rozestupuje ožívá
nemocní už nejsou
mrtví
vracejí se
do svého století
živí a krásní
odcházím s nimi

(RAJCHMAN, Pavel. Sborník Reví Mítink 2008. 2008. Praha: Sdružení Reví Mítink)

Kateřina Komorádová

Něco málo politiky + Něco málo politiky + Něco málo politiky + Něco málo politiky + Něco málo politiky + Něco málo politiky

Až příliš pozdě se mi dostal do ruky následující text. Kdo ho napsal, není známo, nicméně vypovídací hodnotu určitě má.

Jasný krákor z ptačího sněmu

(reportáž od našeho dopisovatele-ornitologa)

Na utajeném místě (na skládce Ďáblice-Březiněves) proběhl v sobotu 29. listopadu regionální ptačí sněm. Slétl se jako již tradičně týden před kongresem politické strany, která má s živočišným druhem Aves nadstandardní vztahy. Tento den je pro veslonohé, hrabivé, papoušky, kukačky, pěvce a další řády všech velikostí, barev a vyznání svátkem i proto, že je vyhlášen všeptačí smír a vedle sebe mohou zasednout raroh a moudliváček, aniž by došlo k exitům. Letošní setkání se neslo spíše než odkazem na Ptačí sněm Geoffreyho Chaucera ve znamení staroperské básně téhož jména, jež je popisem cesty a hledání bájného ptáka Fénixe.

Hlavní zpravodajkou oficiálního pořadu byla samice krahujce, která byla 23. listopadu 2005 vypuštěna Pavlem Bémem ze záchranné stanice pro divoká a exotická zvířata v Jinonicích. „Drazí ptáci! Aves, aves, aves! Naše odpověď na výzvu je jednoznačná. Je to Pavel Bém, který má zájem být stále výš a výš jako pták. Zlezl nejvyšší horu světa a Praha si pod jeho vedením taky užila výšek. Od našich zvědů, lidem blízkých andulek, víme, že naprostá většina Pražanů uznává, že tak kvalitnímu orlovi Praha už nemůže víc dát. Neradi, ale racionálně chtějí, aby si Béma užila i nejvyšší politika, kde je ještě dost myší a prostoru na emoce. My ptáci budeme rádi, že na nejvyšší post dolétne náš příznivec. Lepší holub na střeše než vrabec v hrsti.“

Návrh zpravodajky byl jednomyslně přijat za všemi účastníky odštěbetaného, odkrákaného či odkejhaného chorálu „Na ptáky jsou krátký!“. Úspěšný průběh ptačího sněmu byl bohužel narušen, jako vždy, několika chuligány, lyskami, čírkami a chřástali, požadujícími, aby tomu modrému Archaeopteryxovi, čímž mysleli naše nejvyšší Logo, byly přimalovány symbolicky plovací nohy. Jako že pták nelétá jen k oblakům, ale také se potápí. Ale to všichni dobře víme, na to nemusíme mít obrázky.

Přes ptačí doporučení se Pavel Bém nestal novým předsedou ODS. A Praha bude dál krvácet z četných ran...

Jakub Šofar

Kateřina Bolechová

Sobota dopoledne

Sousedé nakládají dveře
míjení ve futrech
naproti za záclonou
žena objímá své staré tělo
/Potkat se/
vše se jeví tak jednoduché
jako připevnit prádlo kolíkem

Olympijský rok

Chtěla bych
olympijskou medaili
DNES
je večer myši
kolik druhů sýra
a jeden s kruhy
bez pentle
zase se nepověsím

Až

Až Bůh zeptá se
cos dělal
čtvrt na dvě
mrtvola ulice
/obloha temná/
a taky výjimečnost ...
vývrtka v závitech
...tam v Paříži
světla se lísala
k nohám
-Co děláš ?-
prokuřuji se
k fuseklím rána
prostředník vztyčený

* * *

Stojím na prahu
nad umělohmotným ubrusem
žena
vystřihuje z novin
Kolumbus zvedá kotvy

* * *

O polovinu míň je mě
možná o dvě třetiny
chapadla nakládají
prolézací zeměkouli
díra zasypána pískem
a děti které netuší

* * *

To nebyla hra na radistu
ale proud do hlavy
prý aby bylo líp
zapaloval si
vybělený jak medúza
vyvrhnutá na břeh

* * *

Krávy přežvykují louky
vemena nalitá
a co my
v hledání lukrativních pastvin
struky seschnou
Pistole jateční

* * *

a budem mlčet spolu
proti sobě
unikat brčkem
není více starých žen
co sušívaly rybí duše

* * *

A mohla bych tě milovat
nenávidět
dentální nit okolo zubu
pravidelná linka
ještě je vidět
horizont svisle
Svítá

* * *

Po intubaci
-Jak vám je?-
svetr vypraný
na stupňů víc
a důležitá
jen dvě písmena
to z konce
a to ze začátku
abecedy

* * *

Stála frontu
na něco
proti stárnutí v stárnutí
Vzpomínám na jinou
krajíc lehce oděný máslem
oči v pletivu
na vodě jeden jediný kruh
bez fronty

U pohřební služby

Na ramínku
nese šaty
co se asi /ne/hodí
do posledního obejváku
přes roh vitríny
už jen papíroví lidé

Odjezd 19:11

Čapnuti v kožence
e pericoloso
z graffity oken
nepříjemně
zvoněná toaleta
a muž
boty zuté
-Začalo pršet-
na ponožkách nápis
29-31

Interní slepnutí

Zelený zákal
myšlenek
tady tam
jinde někde
přičichnout
k perónu

Dětství

Kolouchu
v zelených hadříkách
kostrč v bezpečí
ještě se divíš
párátkům trávy
kopýtka volšová

Z mých dětských sbírek mi zůstaly jen tři. Jen tři obory to se mnou vydržely: filatelie, numizmatika a filokartie. A právě pohledy mě poslední dobou zajímají nejvíce. Digitální fotografie zlikvidovala ten úžas z obrázků, které jste mohli uchopit, dotýkat se jich a které i voněly (nuly a jedničky nevoní; možná na to někdo jednou přijde, vy si kliknete v počítači na obrázek a najednou to zavoní. Zatím však je to jen taková fantazie.).

Takže v roce 2009 nabídnu 12 pohledů ze své sbírky, jež mě v průběhu doby nějak zaujaly. Začínám laskavě. Vojenské pohledy patří k poměrně vyhledávanému artiklu. Kromě „pohledomilců“ se o ně zajímají i sběratelé vojenských relikvií, což je samozřejmě skupina obrovská a ještě šílenější než filokartisté. Důležitou podskupinu vojenských karet jsou „lásku udržovací“ připomínky (voják s na hadry roztrhaným srdcem je nevyzpytatelný a pro štáb nepoužitelný). Na reprodukci je mnohem důležitější než obrázek popisek, především ono „caděj si nedám vzíti“. Když jsem byl pachole, představoval jsem si „caděj“ jako něco vojensko-erotického, tzn. úplně mystického. Místo toho jde o obyčejný překlep, takže z „naděje“ vznikla „caděj“. Kdyby šlo o známku, tak by se dnes její cena vyšplhala vysoko, ale sběratelé pohlednic svůj modrý mauritius nemají. Je to škoda? Sotva.

Jakub Šofar

Možná že stesk po dobách, kdy byl člověk jenom sběratelem, tedy fáze před člověkem-lovcem, vyvolává u lidu druhého milénia potřebu sbírat. Cokoliv. Elektrické izolátory nebo použité dámské kalhotky. Ten druhý případ by sexulogové neuznali, snažili by se nám namluvit, že jde o sexuální úchylku, ale já osobně věřím, že i ty použité ženské kalhotky jsou klasický sběrový materiál podle všech pravidel.

Filokartistův výsadek

01

Pavilon na ostrově Tří jezírek zrcadlících měsíc.

Tereza Šimůnková:

Čínštinu vymýšleli básníci...

Tereza Šimůnková byla v Číně dva týdny na přelomu září a října 2008. Téměř celý pobyt strávila v Šanghaji, doplňkově navštívila nedaleké Chang-čou s oblíbeným jezerem. Použité fotografie jsou téměř všechny ze Šanghaje.

...angličtinu jídelních lístků také

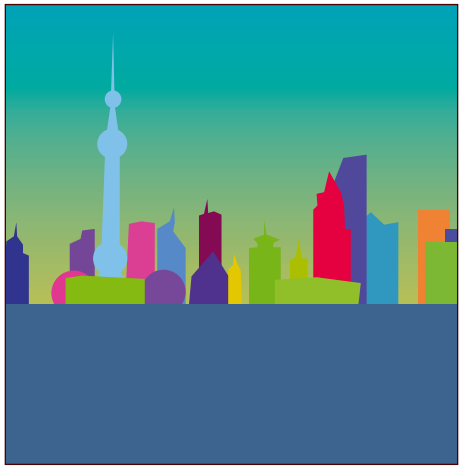

Pudong, šanghajský Manhattan. Před dvaceti lety se tu pěstovala zelenina.

Mrakodrapy dnes dotvářejí panorama Starého města...

... chrámů...

... i staré zástavby. Televizní věž Oriental Pearl Tower je třetí nejvyšší na světě.

Po šanghajské Huang-pu pluje zlatý drak...

... a u vlaku mávají revoluční studenti Rudou knížkou.

Šanghaj má 17 milionů. Číňané se počítají na tuny... (2)

... a na kusy.

V centrálním parku Lidu lid vyráží na procházku...

... nebo do rodiny pořídit nového ženicha či nevěstu.

Chcete ji?

Nejzajímavější život se odehrává v podhoubí pod věžáky.

Novostavby ovšem původní domy vytlačují neuvěřitelným tempem.

Na ulici lidé veřejně suší prádlo...

... klepou koberce...

... a vybírají květák k večeři.

Suroviny z pouličního bufetu.

Depilace surovin z poulič-ního bufetu.

Chlápci v herně podléhají hazardu...

... jejich manželky raději zajdou do kadeřnického salonu.

Malí pionýři si cestou ze školy prohlížejí obrázkové knížky...

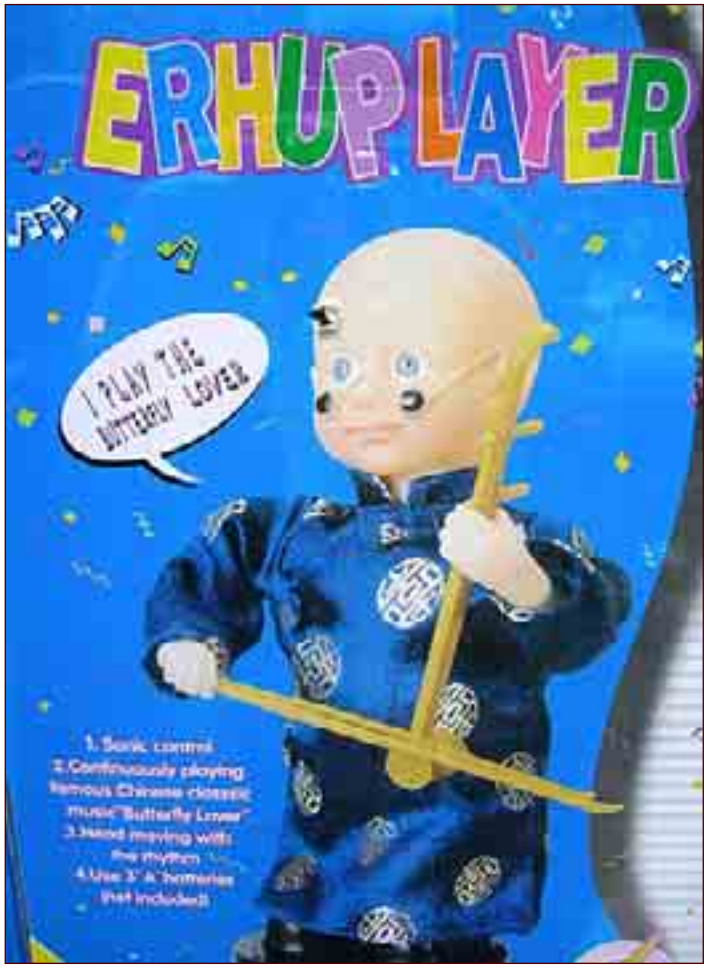

... hračky podporující fantazii...

.... a populární dévédéčka.

Ve skleničkách před krámem děda prodává hmyz...

... a uvnitř ve vitríně fakt divné věci.

Jediný sexy muž spatřený během dvou týdnů byl kuchař.

Jediná sexy žena kráska z padesát let starého Playboye.

Ale nejkrásnější jsou stejně státní vlajky.

Abyste plně ocenili moment-ku z obrazovky,

Čína ví, co je to TOP BRAND.

V příštím čísle (vychází 1. února 2009) najdete:

Rozhovor
s malířkou světa fantasy

Jiřího Žáčka

A možná i Ondřeje Tučka

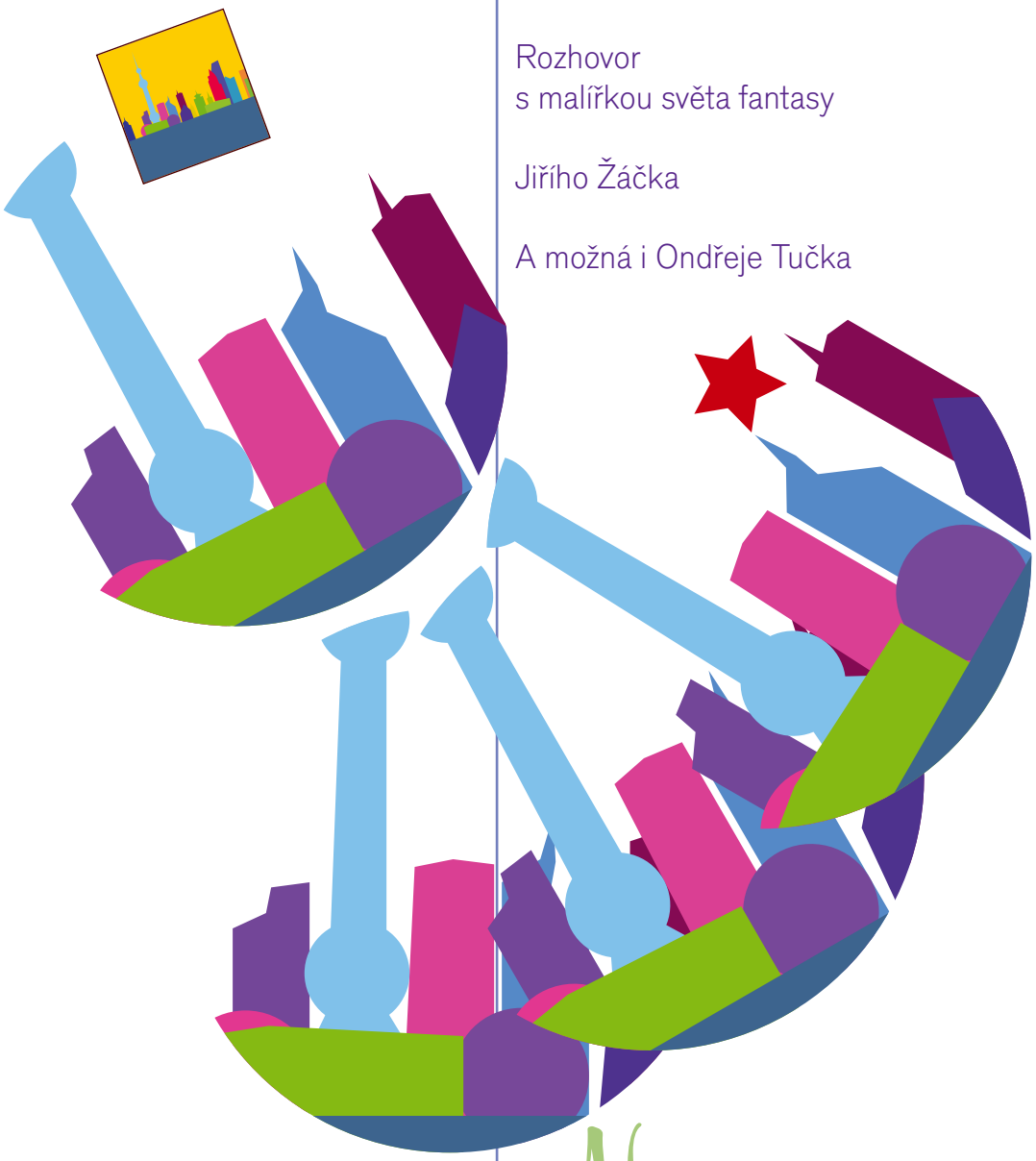

Na shledanou příště!
Ne za pomente!